೫೦ ಕರ್ನಾಟಕ
KARNATAKA

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ
ಜಿ ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಡಿ ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ

ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು ಕವಿಯಾಗಿ, ಮೀಮಾಂಸಕರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ. 1926ರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಮಲೆನಾಡು. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಶಿಕಾರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಜನನ. ಹೊನ್ನಾಳಿ, ರಾಮಗಿರಿ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪರಮಾಪ್ತ ಶಿಷ್ಯರು. ಚಿನ್ನದ ಪದಕದೊಂದಿಗೆ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ. 'ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡಿಸಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ. ದಾವಣಗೆರೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ. ಉಸ್ಮಾನಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಸೇವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಹಲವು ಮೌಲಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ರೂವಾರಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಅಪರೂಪದ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ.

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆ ಅಪಾರ. ಚೆಲುವು ಒಲವು, ಸಾಮಗಾನ, ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹದಿಮೂರು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು. ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ, ಗತಿಬಿಂಬ, ಅನುರಣನ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸ್ವರೂಪ, ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ, ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಮುಂತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಇವರ ಸಾಧನೆಯ ಸ್ವರ್ಣ ಸೋಪಾನಗಳು. ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರು, ವಿದ್ವಜ್ಜನರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆಸೆಯುವ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಗಳು.

ಸೋವಿಯತ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ನೆಹರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ -ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಅವರ ಮುಡಿಗೇರಿವೆ. ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ 61ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದವರು. ಇದೀಗ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ವರ್ಷಾಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ "ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ" ಬಿರುದಿಗೆ ಬಾಜನರಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ
ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕಾಶನ
ವಿಜಯನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೪೦

RASHTRAKAVI G.S. SHIVARUDRAPPA

by

D.S. NAGABHUSHANA
HIG-5, 'Nudi', KHB Colony
Kallahally Extn.,Vinobanagar
SHIMOGA - 577 204.
Tel: 0812-248574 Moblie: 9449242284

Published by
ANVESHANE PRAKASHANA
37/2A, 'Nisarga', Nagarabhavi Road
Vijayanagar,Bangalore - 560 040.
Ph: 080 - 2340 4244 Mob: 99 00 56 60 20

First Impression: 2006

Pages: 68 + 12 pages photos

Price : Rs. 40/-

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಲೇಖಕರು: ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಕಾಶನ
೩೭/೨ಎ, 'ನಿಸರ್ಗ' ನಾಗರಬಾವಿ ರಸ್ತೆ
ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೪೦

ಬೆಲೆ : ನಲವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ: ಪುಂಡಲೀಕ ಕಲ್ಲಿಗನೂರು

ಮುದ್ರಕರು:
ಅಂಕಿತ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು -೪೦

ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ
ಹಿರಿಯ ಗೆಳೆಯ
ಪ್ರೊ. ಕೆ. ರಾಮದಾಸ್‌ಗೆ
ಈ ಕೃತಿ ಅರ್ಪಿತ.

ಲೇಖಕನ ನುಡಿ

ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರಿಗೆ 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಗೌರವ ಸಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಿರುಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರು, ಗೆಳೆಯ ಆರ್.ಜಿ. ಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ್. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಬಗ್ಗೆ ಕಿರುಪುಸ್ತಕ ವೊಂದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಲು ನನ್ನನ್ನು ಕೋರಿದ ಅವರು, ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳ ತುರ್ತಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕುರಿತು ನಾನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದರು. ನಾಗರಾಜರ ಉತ್ಸಾಹ ನೋಡಿ ನನಗೂ ಹುರುಪು ಬಂದು, ನನ್ನ ಆ ಹಳೆಯ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಶೋಭೆಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಒದಗಿಸಲು ಹೊಸದೊಂದು ಲೇಖನ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯವರು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಲು ಕೋರಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಅದು ಕೂಡಾ ತುರ್ತಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಯೋಜನೆಗೆ ಬಲ ಬಂದಂತಾಯಿತು! ಈ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲೇ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಗಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪತ್ರ ರೂಪದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವರೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನನ್ನ ಕೆಲವು 'ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ'ಗಳಿಗೂ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಈ ಹಿರಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ

ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳ ದಟ್ಟಣೆಯ ನಡುವೆಯೂ, ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ — ಒಲವಿಗೆ ಒಲವೇ ಉತ್ತರ!

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಬಗ್ಗೆ —ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ —ನಾನು ಹೇಳಬಹುದಾದದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಮೂರು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರೊಳಗಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾದದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನನಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಿರುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿವರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಸಲಾಗದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ಅವರ ವಿಫುಲ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ (ನೋಡಿ, ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಗದ್ಯ ಸಂಪುಟಗಳು) ಕಾಣಬರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಒಳನೋಟಗಳು. ಈ ಕಿರುಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿರುವ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ—ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಲ್ಲೇ—ಈ ಒಳನೋಟಗಳ ಪರೋಕ್ಷ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದಾದರೂ; ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಕುರಿತಂತೆ ಅವರು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠುರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಲೇಖನಗಳ ಕಡೆ ಇಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಬಯಸುವೆ—

ಪಂಪನ ಮಹಾ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಯೋಧರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕಾಣುವ 'ವೀರಯುಗ'ದ ಬಗೆಯನ್ನು; ಹೋಮರ್‌ನ *ಇಲಿಯಡ್*‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಯುದ್ಧಸಂಬಂಧಿಯಾದ 'ಮಾನವೀಯ' ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳೊಂದಿಗೆ ತೂಗಿ ನೋಡಿ, ಹೋಮರ್ ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪಂಪನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಕವಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ ತಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾರೆ; ತಮ್ಮ *ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ*ದ ತೌಲನಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ ನೆಲೆಗಳ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೇ ಪರಲೋಕದ ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗುವ ಹರಿಹರನ *ಪುಷ್ಪರಗಳೆ*ಯ ಹೂವಿನ ಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಅವರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದ ನಾರಿಯರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪಂಪನ *ಆದಿಪುರಾಣ*ದ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಉದ್ಗ್ರಂಥ *ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ*ಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುತ್ತದೆ!

ಇನ್ನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು, ಅಲ್ಲಮನ ಅನುಭಾವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒದಗಿಬಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಫಲಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ನಿಷ್ಠುರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಈ ಧರ್ಮ ಬಸವಣ್ಣನ ನಂತರವಲ್ಲೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಂದುಕೊಂಡು ಜಡವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹರಿಹರ ಹಾಗೂ

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯ ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯಭಾಗಗಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿ ಹಾಗೂ ಉಳಿದಿರುವ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನ್ಯಮತ ಖಂಡನೆಯ ವಿಕಾರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ವಿಷಾದದ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೇ ರಾಮಾಯಣದ ರಾಜಕ (ಅಗಸ)ನ ಪ್ರಸಂಗ ಹಾಗೂ ಮಹಾಭಾರತದ ಅಕ್ಷಯ ವಸ್ತ್ರ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪರಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ, *ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ*ನ ದಾರ್ಶನಿಕತೆಯ ದಟ್ಟ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಹಸಿ ಸೌದೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣಗುತ್ತಾ ಹೊಗೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಸೀತೆಯ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳೂ ಕಾವ್ಯಾನಂದದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ ವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು, ಜೈನ ಕವಿ ನಾಗಚಂದ್ರನಿಂದ ಬಹು ಉಪಕೃತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಅವನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಖೇದಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷ ಹೆಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿರುವುದು, ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಗುರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಈ ಗೌರವ ತಮಗೂ ಸಂದಿರುವುದರಿಂದ ಎನ್ನುವ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಕುವೆಂಪು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರುವುದು ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ — ಗುರುವಿನ ನೆರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತೇ ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆ— ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ, ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಘನತೆಯಲ್ಲಿ.

ಹೀಗೆ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ-ವಿಮರ್ಶೆ-ಮೀಮಾಂಸೆ-ವಿಚಾರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದಿಸುತ್ತಲೇ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾ, ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಸೃಜನಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದಣ ಹೆಜ್ಜೆಯ ನೋಡಿ ಕಂಡಲ್ಲದೆ, ನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಯನರಿಯಬಾರದು' ಎಂದ ಅಲ್ಲಮನ ಪರಂಪರೆಗೂ ಸೇರಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೌರವ ಸಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಲೆಮಾರಿನ ಪರವಾಗಿ ಈ ಕಿರುಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಂದನೆ-ಅಭಿವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸದವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ 'ಅನ್ವೇಷಣೆ' ಪ್ರಕಾಶನದಿಂದ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಆರ್.ಜಿ. ಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ್‌ಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

೧೨.೧೨.೨೦೦೬ **ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ**

ಶಿವಮೊಗ್ಗ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

'ಅನ್ವೇಷಣೆ' ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆ ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತು ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಜತೆಗೆ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯೂ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಈಗಾಗಲೇ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಣೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದ ನಾನು 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' (ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಕುವೆಂಪು, ಜಿಎಸ್ಸೆಸ್) ಕುರಿತ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಕವಿ, ವಿಮರ್ಶಕ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಪುರಸ್ಕಾರ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕುರಿತು ಪುಟ್ಟ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜಿಎಸ್ಸೆಸ್‌ಗೆ ಅವರ ಗುರುಗಳ ನಂತರ (ನಿಧನರಾಗಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ)ದ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವದಿಂದಾಗಿ ನಾಡು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ವಿಚಾರಶೀಲ ಲೇಖಕ, ನಿಷ್ಠುರವಾದಿ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರು ಜಿಎಸ್ಸೆಸ್ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದು ಸಂತೋಷ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಜಿಎಸ್ಸೆಸ್ ಅವರನ್ನು ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲ ಡಿ.ಎಸ್.ಎನ್. ಈ ಕೃತಿ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ, ಆತ್ಮೀಯ ಒಡನಾಟ, ಪ್ರೀತಿ-ಮುನಿಸು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಓದುಗರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗ ಬಹುದು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ. ಈ ಕೃತಿಗೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನದ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಸಂಘಟಕ, ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ ಡಾ. ಎಂ. ಬೈರೇಗೌಡ, ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಕಲಾವಿದ ಪುಂಡಲಿಕ ಕಲ್ಲಿಗನೂರು, ಡಿಟಿಪಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಧರ್ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

೧೫-೧೨-೨೦೦೬

ಆರ್.ಜಿ. ಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ್
ಪ್ರಕಾಶಕ

ಪರಿವಿಡಿ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಎಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ಸುಮಾರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ—ನಾನು ಪದವಿ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ. ಆಗತಾನೇ ಅವರು ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಉದ್ಘಾಟನೆಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಅವರೆಗೆ ಯಾವ ಕವಿಯನ್ನೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ನಾನು ಕವಿಯೆಂದರೆ ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನೋ, ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹಾಗೇ ಇದ್ದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗ ಉಂಟು ಮಾಡಿದರು. ಧೀರ ಗಂಭೀರ ನಿಲುವಿನ, ಶುಭ್ರ ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರು, ಇನ್ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನಂತಹ ಎಳೆಯರಿಂದಲೇ ತುಂಬಿದ್ದ, ಆದರೆ ತಾರುಣ್ಯ ಸಹಜ ತುಂಟತನದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ತಮ್ಮ ಸರಳ, ಸುಂದರ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಣದ ಮೂಲಕ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತಗೊಳಿಸಿದರು.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ನೆನಪಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಈ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳೇ—ಸರಳ, ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ. ಈ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲವು ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅವರ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸರಳತೆ, ಅವರ ಕೆಲಸದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕನ್ನಡತನ ಇವು ಅವರ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹ ಗುಣಗಳಾಗಿವೆ.

ನನಗೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್‌ಗೂ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯ. ನಾನು ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಜೊತೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಬರಹಗಾರನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ೩೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಳಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು, ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಸಂತೋಷಗಳಲ್ಲೊಂದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಉದ್ಯೋಗ ನಿಮಿತ್ತ ನಾನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದ ಕಟ್ಟಾಳು ಡಾ॥ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯಗೊಂಡ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಆಗ ಹೇಗಿದ್ದರೋ ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ—ತಮ್ಮ ಲಗಸೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ. ಅದೇ ಸರಳ ಸೌಜನ್ಯ, ಹಿತಮಿತವಾದ

ವಿನೋದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶುಚಿ ರುಚಿಯಾದ ಮಾತು, ಅತಿ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗಾಗಲೀ - ಅತಿ ತೀವ್ರವಾದ ನಿಲುವುಗಳಿಗಾಗಲೀ ಎಡೆಕೊಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಲ್ಲಾಪ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೆ, ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಆಹಾರೋಪಚಾರದ ಆತಿಥ್ಯ–ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸದಭಿರುಚಿ ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ. ಇವೇ ೮೧ ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಅವರನ್ನು, ಅವರ ವಿವಿಧ ವಯೋಮಾನಗಳ ದೊಡ್ಡ ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ಕಾಪಿಟ್ಟಿರುವ ರಹಸ್ಯವೂ ಆಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಖಾಸಗಿ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕಾಣುವ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಒಮ್ಮೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕುದುರಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅಂತರಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಿರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಸಮವಯಸ್ಕರಂತೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಒಡನಾಡಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ! ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಗುರು ಮಹಾರಾಜರು! ಆ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಯೋ ಒಂದೊಂದು ಒಂದೊಂದು ಥರಹ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್‌ರವರೆಗೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಬಂಡುಕೋರರ ದಂಡು. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ತಮ್ಮ ಗುರುತ್ವದ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೊರೆದು, ಕನ್ನಡದ ಸೇವೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಧಿಯಾಚೆಯ ನನ್ನಂತಹ ಅನೇಕರನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂವಾದಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಈ ಸಂವಾದಕ್ಕೊಂದು ಅನೌಪಚಾರಿಕತೆಯ ಆಯಾಮ ಒದಗಿಸಲೂ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರೇ, ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ನವೋದಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ-ನವ್ಯೋತ್ತರ ಪಂಥಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಅನೇಕ ಸ್ತರಗಳ ಸಂವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪನ್ನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

'ಉಡುಗಣವೇಷ್ಟಿತ ಚಂದ್ರ ಸುಶೋಭಿತ ದಿವ್ಯಾಂಬರ ಸಂಚಾರಿ। ಕಣ್ಣ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಿರುವವರ ಸಹಚಾರಿ'ಯಾದ ಶಿವ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಹಲವು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತಾ, ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ 'ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಹಸಿರ ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಮಂದಹಾಸದ ಮೂರ್ತಿ; ಕಾಲನಿನ್ನೊಂದು ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನವಿಲುಗರಿಯಂತಿರಿಸಿ ಮಲಗಿದ ಮೌನ'ದ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯೇ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿನ ಸೃಜನ ಶಕ್ತಿಯ ರೂಪಾಂತರಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅವರು ಕಳೆದ ೬೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಂಡ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮನಸ್ಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಡಿದರು. ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮನ್ವಯದ ಹರಿಕಾರರಾದರು. ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಸಾಧುವೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಹಿರಿಯರಾಗಿ,

ಕಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕಿರಿಯರಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಸಂವಾದಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ತಾವು ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜಡತೆ ನೀಗುವ ಮುಖ್ಯ ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದರು. ಇದರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ ಹಲವು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು. ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಈ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಲೂ ದಾಖಲಾಗಲೇಬೇಕಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು. ಹಾಗೇ ಅವರ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಂಡ 'ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಸಂಪುಟಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತರುವ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಚ್ಚ ಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ 'ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ'ಯ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ 'ಸಾಲು ದೀಪಗಳು' ಸಂಪುಟ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯಬಲ್ಲ ಅಮೂಲ್ಯ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ-ಬಹುಮಾನ ಪಡೆಯುವುದೆಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಿನ್ನೂ ಅಲಿಖಿತ ಮೀಸಲಾತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗ ನ್ಯಾಯಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾರ್ಯಶೈಲಿಯೇ ಹಾಗೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ನ್ಯಾಯಗಳೂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದವು, ಅವರು ಹಾದುಬಂದ ವಿವಿಧ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಚಳುವಳಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಿಂದಾಗಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯೀಕರಣದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೇನೂ ಈಡಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಆಶಯಗಳ ಮೇಲೇ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೇ-ಹೊಸನೋಟದ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಆದರೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೂರ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡೇ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹಲವು ಬಾರಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ ಕಡೆ ಹಾರುವ ಅಪಾಯದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಪಾರಾಗಿ, 'ಅಸ್ತಮಾನ'ದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನವಿಲುಗರಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡರಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾವ್ಯದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಹಾಗೇ—ಅವರ 'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ' ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವಾಗ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಯೂ ಆಗದೆ, ಅತ್ತ ನವ್ಯವೂ ಆಗದೆ; ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾವ್ಯಾಸ್ವಾದನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಕೆಲವರು ಈಗಲೂ ಸಮನ್ವಯವಾದಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಬದಲಿಗೆ, ಮಧ್ಯಮಮಾರ್ಗಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವಂತಹದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಹೊಸಬರೇನನ್ನು ಬರೆದರೂ, ಗುರುತಿಸಿ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಯಾರೇ ಪುಸ್ತಕ ಕಳಿಸಿದರೂ, ಗಮನಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ದೂರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಆಸೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸರಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಸರಳ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ವ್ಯವಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕವಿಯೋ, ವಿದ್ವಾಂಸರೋ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹದದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಕಲೆ ಅವರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿದೆ. ದೀರ್ಘ ಅಧ್ಯಾಪನ ವೃತ್ತಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿರಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಂತರಿಕ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಯವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಮಾತಾಯಿತು. ಅವರೇ ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಎಷ್ಟು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಆಯೋಜಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವೆಂದರೆ, ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿ ವಿವರದಲ್ಲೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಛಾಪು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ವೇದಿಕೆಯ ವಿನ್ಯಾಸ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಿಂಗರಿಸಬೇಕು, ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಬೇಕು, ಯಾವ ಯಾವ ಹೂಕುಂಡಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಸಿರಬೇಕು, ಊಟ-ಉಪಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೂ ಅವರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದ ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ಅತಿಥಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವ ಅವರು, ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಕಳಿಸಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪರವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಸಂಕಿರಣ-ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಅನೇಕರು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವೆಂದರೆ ಪ್ರವಾಸಪ್ರಿಯತೆ. ಅವರ ಮನೆಯವರು, ಅವರನ್ನು ಕಾಲಿಗೆ ಚಕ್ರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರು ಎಂದೇ ಪ್ರೀತಿ-ಆತಂಕಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದುಂಟು. ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೊ, ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೊ, ಬಂಧುಗಳನ್ನೊ ಹೊಂದಿರುವ ಅವರು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳೆನ್ನದೆ, ಐದು ಬಾರಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ವಿದೇಶಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ—ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಜನಜೀವನಗಳ ಬಗ್ಗ ಇರುವ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲದಿಂದ. ಪ್ರತಿ ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸದ ನಂತರವೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ ೮೦ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಟಾಗಿದ್ದ ಪುತಿನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗಲು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಗೋವಾಕ್ಕೆ ಹಾರಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ತಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ ಆಗಲೇ ಹೊರಟಿದ್ದ ಬಸ್ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಬಸ್ ಹಿಡಿದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಊರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಬರೀ ಶಿಸ್ತೆಂದು ಕರೆಯಲಾದೀತೆ? ಅಥವಾ ಬರೀ ಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂದು?

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಂಡ ಅನೇಕ ವಾದ-ವಿವಾದಗಳ ಹಾಗೂ ಚಳುವಳಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಳೆದವರು. ನವೋದಯ ಇರಬಹುದು, ನವ್ಯ ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟ ಇರಬಹುದು, ಬಂಡಾಯ, ದಲಿತ ಇರಬಹುದು. ಎಂದೂ ಅವರು ಈ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಚಳುವಳಿಗಳು ಬೆಳೆಸಿದ ಅತಿ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಜಾತಿ-ವರ್ಗಗಳ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಕಳಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಪು.ತಿ.ನ., ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ಗೆ 'ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಗಟ್ಟಿಗ ಕಣಪ್ಪ' ಎಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಎಷ್ಟು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲವರೇ ಬಲ್ಲರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕನ್ನಡದ ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯನ್ನು 'ಪುತಿನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಮೂಲಕ ಗೌರವಿಸುವ ಈ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ನಂತೆಯೇ, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ತಮಗೆ ಬಂದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಹಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ತಮ್ಮದೇ ಹೆಸರಿನ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಒಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮರ್ಶಕನನ್ನು 'ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಮೂಲಕ ಗೌರವಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಂತೆಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ನಂತರ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿ, ಒಂದು ನಿರಂತರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗಿಯಾದರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ರುಚಿ ಕೆಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಹಿಂಜರಿದಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ 'ಚೆನ್ನಬಸವನಾಯಕ' ಹಾಗೂ 'ಚಿಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವಾದವಾಗಿರಬಹುದು, ಗೋಕಾಕ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿರಬಹುದು, 'ಮಹಾಚೈತ್ರ' ಹಾಗೂ 'ಧರ್ಮಕಾರಣ' ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತ ವಿವಾದವಾಗಿರಬಹುದು; ಅವರು ಯಾವ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಜಾತ್ಯತೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯಪರ, ಕನ್ನಡಪರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದದ್ದುಂಟು. ಈಗ ಬಹು ಚರ್ಚಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ, ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ತರಗತಿಯಿಂದಲೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸುವ ಸರ್ಕಾರದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಆಜ್ಞೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧವನ್ನು

ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಸರ ನಾಶ ಹಾಗೂ ಕೋಮು ಹಿಂಸಾಚಾರ ಕುರಿತ ಅವರ ನಿಲುವುಗಳು ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಂದೋಲನಗಳಿಗೆ ಸ್ಥೈರ್ಯ ನೀಡಿವೆ.

ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಭಾವಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿನಿಂತದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೊತೆ, ತಾವು ನಂಬಿಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ನಿಲುವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಿಎಸ್ಎಸ್, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಕುವೆಂಪು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಳಜಿ ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ—ಲೋಕೋತ್ತರತೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅನಿಕೇತನತ್ವ. ಆದರೆ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಳಜಿ ಈ ಲೋಕ, ಈ ಲೋಕದ ಬದುಕು. ಅನಿಕೇತನತ್ವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಆಕಾಶ ಹಾಗೂ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಭೂಮಿ—ಇವೆರಡರ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಚಲನೆ, ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆ. ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಈ ಕಟ್ಟೋಣದ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದ ಜೀವಂತ ಪ್ರತೀಕ.

ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರ ಈ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರೀತಿಗಳೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಪುರಸ್ಕಾರ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಯಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿ ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕದ ಹಿರಿಯಜ್ಜನಂತೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವಂತಾಗಲಿ

('ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಗೆ ನಮನ' ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೨೭-೧೧-೨೦೦೬ರಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಿಂದ ಪ್ರಸಾರವಾದ ಭಾಷಣ)

ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯಾ....!

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದು ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಅವರ 'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ' ಕವನ ಸಂಕಲನ ನಮಗೆ ಪಠ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾ ಕಡಗದ್ ಅವರು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ನಾವು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆತಂದಿದ್ದರು. "ಉಡುಗಣ ವೇಷ್ಟಿತ....", "ಹೌದೇನೇ ಉಮಾ..." ಮುಂತಾದ ರೇಡಿಯೋ ಭಾವಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ, 'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ'ಯ "ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ", "ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ", "ಗಡಿಯಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ", "ಸಂಜೆದಾರಿ" ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ತೆರನ ಕವನಗಳ ಮೂಲಕವೂ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿದ್ದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅಂದು ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದ ಕನ್ನಡಕದೊಂದಿಗೆ ಶುಭ್ರಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ವೇದಿಕೆಯನೇರಿದಾಗ ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷಣ, ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹೊಸ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಘನವಾದ ಸಂಬಂಧದ ನಾಂದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಾದರೂ ಹೇಗಿದ್ದೀತು? ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅಂದು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದ ಮೊದಲು 'ನಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಲೋ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕೋ?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು!

ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಅಂದು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅಂದಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ, ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಹಿನ್ನೋಟ, ಮುನ್ನೋಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ, ಸ್ಫುಟವಾಗಿ, ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅದಾಗ ತಾನೇ ಅವರು ಹೈದರಾಬಾದ್-ಮೈಸೂರುಗಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ ಪರಕೀಯತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೋಮಾಂಚನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವರು ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ನೆನಪು. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ 'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ'ಯ ಕವನಗಳು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ಕುತೂಹಲದೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಈ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣವಾದ ಭಾಷಣವೂ ಸೇರಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ಹೊಸ ರುಚಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ನಾನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಅವರ ಭಾಷಣದ

ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆ. ಅವರೆಗೆ ಮೂಲತಃ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಂಡೆ.... ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಮಗೆ ತೀನಂಶ್ರೀ ಅವರ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳು, ಕಾರಂತರ 'ಅಳ-ನಿರಾಳ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳೂ ಮುಂದಿನವರ್ಷ ಪಠ್ಯಗಳಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯದೆಡೆಗೇ ಸೆಳೆದುಬಿಟ್ಟವು.

ಇವರ ಪರಿಣಾಮವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಾನು ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.,ಯಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ.ಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಂ.ಎಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಲೇಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಆನರ್ಸ್ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಆನರ್ಸ್‌ಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಸೇರುವ ಆಸೆ. ನನ್ನ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿ ಡಿ.ವಿ. ರಾಜಶೇಖರ್ ಪಿಯುಸಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೊಡೆದು ನನ್ನ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೇ ಕನ್ನಡ ಆನರ್ಸ್ ಸೇರಿ, ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದ ಆ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಂಧಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಮಲೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ! ನನಗೆ ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.,ಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಯನ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಅಂಕಗಳು ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ., ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಆತ ನೀಡಿದ್ದ. ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ., ಅಂಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಂದು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಆನರ್ಸ್ ಪದವಿಗಾಗಿ ಓದಬೇಕಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಿಗಣನೆ ಕಾರಣವಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ನಾನೇ ಹೋಗಿ, ಆ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಸೀಟು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆಂದರೂ, ನಿವೃತ್ತ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹುಡುಗರು ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸಿ, ಆಗ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಸನ್ನಕುಮಾರ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು. ನಾನು ಹೊರಗಡೆಯೇ ನಿಂತೆ. ಐದು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಅದೇನು ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯಿತೋ, ನಮ್ಮ ತಂದೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ.ಗೆ ಯಾಕೆ ಸೇರಬೇಕ್ರಿ?

ನಾನು: ಬಿ.ಎಸ್‌ಸಿ.,ಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಬಂದಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇದೆ ಸಾರ್.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ರೆ ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ., ಸೇರಿ ಭವಿಷ್ಯ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.

ನಾನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೌನ ಅರ್ಥವಾಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ವಿವರಿಸಿದರು: 'ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲಸ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲೇ ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ ಮಾಡಿ ಮೊದಲು ಕೆಲಸ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಗೆ, ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ., ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ., ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಅದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.'

ಅವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಆದರೆ ಖಚಿತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನನಗೂ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಅವರು ನನ್ನ ಹಿತ ಬಯಸಿಯೇ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿಯೋ ಏನೋ, ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆವು. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಒಂದು ವರ್ಷದ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಆನರ್ಸ್ ಹಾಗೂ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ., ವ್ಯಾಸಂಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ನಾನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಮುಕ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾತಾವರಣದ ಸೊಗಡು-ಬೆಡಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜಶೇಖರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಗೆಳೆಯರ ಮೂಲಕ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಗೇ ರಾಜಾಜಿನಗರದಿಂದ ನನ್ನೊಂದಿಗೇ ಬಿ.ಟಿ.ಎಸ್ ಬಸ್ ಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಆರ್ ಮಳಗಿ ಅವರ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಆಡಳಿತದ ಒಳಸುಳಿಗಳ ಸುಳಿವೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಆಗ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಮಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು.

ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದ ಆರಂಭದ ವರ್ಷಗಳು ಎಂದರೆ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಉತ್ಕರ್ಷದ ಕಾಲ. ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜ್ ಅದರ ಕೇಂದ್ರ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಆಗಿನ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿ ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್, ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಭಾಗದ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು. ಅವರು ನಶ್ಯ ಬಣ್ಣದ ಸೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಟನಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ, ಲೈಬ್ರರಿ ಕಟ್ಟಡ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಭಾಗವಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರದ ಕಟ್ಟಡದವರೆಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ 'ಶಿಷ್ಯ'ರೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ತಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ಒಂದು ತಮಾಷೆಯ ಸಂಗತಿಯೆಂಬಂತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೇ ನುಣ್ಣನೆಯ ಮುಖದ ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಆರತಕ್ಷತೆಯ ಮದುಮಗನಂತೆ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಉಂಟು! 'ಸಂಸ್ಕಾರ', 'ಅಕ್ಷರ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ' ಹಾಗೂ 'ಹಳದಿ ಮೀನು' ಆಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ—ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಕಚೇರಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಲೈಬ್ರರಿ ಕಟ್ಟಡದ ಮುಂದಿದ್ದ ಮರದ ಕೆಳಗಿನ ಬೆಂಚುಕಲ್ಲು—ಸಾವು ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಂತೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು! 'ಸಾಕ್ಷಿ', 'ಸಂಕ್ರಮಣ' ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯದ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು! ಇವೆಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯೆ

ನವ್ಯರಿಂದ ಆಗ್ಗೆ ಸಾರಾಸಗಟು condemn ಗೊಂಡಿದ್ದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅಂತರಂಗದ ಶಿಷ್ಯ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್!

ಇಂತಹ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಕಾರೋ, ಆಟೋದಿಂದಲೋ ಇಳಿದು ಲೈಬ್ರರಿ ಕಡೆ ಬಂದರೆಂದರೆ, ಆ ಮರದ ಕೆಳಗಿನ ಬೆಂಚುಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೆರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಪಿ.ಪಿ. (ಪೋಲಿ ಪಟಾಲಂ) ಬಳಗ ತಮ್ಮ ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಪ್ಪನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಗೌರವ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ನಂತರ ಪುನರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಣ್ಣುಗಾಯಿ-ನೀರುಗಾಯಿ ಆಗುತ್ತಿದುದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ಅದು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶಿಷ್ಯರ ಮರ್ಮ ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇನ್ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆದರೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಎಂದೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಿರಂಗ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಮೂಲತಃ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವಾದಿಯಾದ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿದ್ದುದು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಅಂದಿನ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆಗಳ, ಅರಾಜಕ, ಬಂಡುಕೋರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ್ದು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ **ಪೀಠ**; ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ್ದು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯ **ಸಂಸ್ಥೆ**. ಇದು **ಕೇಂದ್ರ**. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಯೋಜಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಆಗಮಿಸಿದವು. ನಮ್ಮ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಭಾಗದ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಸೆನೆಟ್ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದಿನ ಪ್ರಬಂಧಮಂಡನೆ, ಚರ್ಚೆ, ಜಗಳ, ಊಟ-ಕೂಟಗಳು. ಬೇಂದ್ರೆ, ಮಾಸ್ತಿ, ಅಡಿಗರಂತಹ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಚಂಪಾ, ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಗಿರಡ್ಡಿ, ವೀಣಾ, ತೇಜಸ್ವಿ ಮುಂತಾದ ಆ ಕಾಲದ ಕಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಕಣ್ತುಂಬಾ ನೋಡಿದ್ದು ಆಗಲೇ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಬೀಜಗಳು ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೂ ಆಗಲೇ. ಈ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆಯೇರಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು ಹತ್ತಾರು ಜನವಾದರೆ, ವೇದಿಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕೂತೋ ನಿಂತೋ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾಗ್ವಾದಗಳಿಗೆ ಅನೈಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಈಗಲೂ ಅದರ ಸಿಹಿ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪರದಾಡುತ್ತಿರುವವರು ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಜನ. ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದಿರಲು ನನಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತದೆ!

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಲು ಅರ್ಹವಾಗಿರುವ ಈ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಆಯೋಜನೆಯ ಹಿಂದೆ, ಅವು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಈಗ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು

ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಅವರ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಒಳನೋಟದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಳಬರನ್ನೂ ಹೊಸಬರನ್ನೂ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸಿದರು. ಈ ಇಬ್ಬರ ಬಗೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದ್ದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಈಗ ತಾವು ದೂರ ನಿಂತು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪಾತ್ರವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಈ ಮುಖಾಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊಸ ಸಮತೋಲನ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹಳಬರ ಹಠ ಹಾಗೂ ಹೊಸಬರ ಆವೇಶ ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಈ ಹದ ಸಾಧನೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಮಗನ ಸಂಯಮ, ದಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದ ಓರ್ವ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೂ, ಇಂತಹ ಪ್ರಖರ ಸೃಜನಶೀಲ ಮುಖಾಮುಖಿಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದೆ ದೂರ ನಿಂತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಈ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪರಂಪರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಡಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ದ್ರಷ್ಟಾರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಫಲ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

—ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಾನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದು; ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು; ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದು, ಅಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳು ಕಲೆಸಿಕೊಂಡಿರಲೂಬಹುದು; ನನ್ನ ಕೆಲ ತೀರ್ಮಾನಗಳು far fetched ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಮುಂದಿನದೆಲ್ಲವೂ ಸಮೀಪ ದರ್ಶನದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.

೨

೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ಅಂತೂ ನಾನು ಹೊಸ ಸಿನಿಮಾ, ಹೊಸನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎಸ್‌ಸಿ, ಮುಗಿಸಿದೆ. ೧೯೭೩-೭೪ರಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಯೋಜನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು, ನಂತರ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಕಾಲ ತಳ್ಳಿದ ನಂತರ ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರದ ಕನ್ನಡ ವಾರ್ತಾವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಓದುವ ಆ ಕಾಲದ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಪತ್ರ ಬಂತು. ಅಂತೂ ನಾನು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡಿದ್ದೆ! ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲುಗಳ ಆ ದೂರದ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಪ್ರಭಾವಲಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.... ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವೋ

ಎಂಬಂತೆ, ಈ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಹುದ್ದೆಯ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಣತರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ ಡಾ|| ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಸಮೀಪವಲಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರನ್ನೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಓರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಕುತೂಹಲ-ಗೌರವಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರದ್ದು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗತ್ತಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾದರೆ, ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರದ್ದು—ನಾನು ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ—ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಅಧ್ಯಾಪಕರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಲಿಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಅವರು ಆಗ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ (ವಿದೇಶಿ ನಗ್ನಸುಂದರಿಯ ಚಿತ್ರವಿದ್ದ) 'ನಾನೊಂದು ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್ ಕದ್ದೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಅವರ ಆಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಂತಿದ್ದು ರಸಿಕರ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೇ ಅವರು ಚನ್ನಗಿರಿ ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬನಶಂಕರಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತೆರೆದ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ ಕುತೂಹಲದ ಲೇಖನವೊಂದು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮುಕ್ತ ಮಾತುಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಾಗ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪರಿಣತರಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮೂಡಿತೇನೋ, ಎಂಬಂತೆ ನಾನು ಆ ಹುದ್ದೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದೆ. ಅಂತೂ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ನನಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿದ್ದವು!

ನಾನು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ ಪತ್ರ ಬಂತು. ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ತಾವು ದೆಹಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಆ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಎರಡು ದಿನ ಇರುವವರೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ, ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಎಣೆ ಎಲ್ಲಿ? ಅವರು ಬರುವ ದಿನ ನಾನೇ ಪಾಲಂ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಅವರೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಹಾಮಾನಾ, ಯುಜಿಸಿ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದ ಆತಿಥ್ಯದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಯುಜಿಸಿ ಕೆಲಸದ ಸಮಯದ ಹೊರತಾಗಿ ಎರಡು ದಿನ ನನ್ನೊಡನಿದ್ದರು. ನನ್ನೊಡನೆ ದೆಹಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿದರು. ನನ್ನೊಡನೆ, ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲೇ ಊಟ-ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿದರು. ಏಷ್ಯಾದ ಅತಿ ಉದ್ದನೆಯ ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂದು ಅಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಕರೋಲ್‌ಬಾಗ್‌ನ

ಅಜಮಲ್‌ಖಾನ್ ರಸ್ತೆಯ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ, ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೀರೆ, ಸ್ವೆಟರ್, ಶಾಲು ಮುಂತಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನನಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದು ನಾನೂ ಒಂದು ಉಣ್ಣೆಯ ಕೋಟನ್ನು ಅವರ ಆಯ್ಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಖರೀದಿಸಿದೆ! ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಖಂಡಿತ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಮಾನ ಹತ್ತಿದರು.

ಇದಾದ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರವೋ ಏನೋ, ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರ ಬಂತು. ಈ ಬಾರಿ ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಬರುವವರಿದ್ದರು! ಹಿರಿಯರಾದ ಅವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ಕೊಂಡು ವಾಪಸ್ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮೂರ್ತಿಯವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ! ನಾನು ದೆಹಲಿ ಹುದ್ದೆಗಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಬಿಡುವಾಗ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಇನ್ನು ಕಡಿದು ಹೋದಂತೆಯೇ ಎಂದು ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ದೊರೆಯದಂತಹ ಹಿರಿಯ, ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ-ವಿದ್ವಾಂಸರ ಆತ್ಮೀಯ ಒಡನಾಟ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ.... ನಿಗದಿಯಾದ ದಿನ ನಾನು ಪಾಲಂಗೆ ಹೋಗಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಕರೋಲ್ ಬಾಗ್ ಕೊಠಡಿ ಬಿಟ್ಟು ದೂರದ ಬಡಾವಣೆಯೆನಿಸಿದ, 'ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಗಾರ್ಡನ್ಸ್'ನಲ್ಲಿ, ನನ್ನೊಡನೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲೇ ಗುಜರಾತಿ ವಾರ್ತಾವಿಭಾಗ ದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪಕ್ ಧೋಲಕಿಯಾ ಎಂಬ ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ಎರಡು ಕೊಠಡಿಗಳ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ತಿಂಡಿ-ಊಟಗಳನ್ನು ನಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲಂತೂ ಆತನ ಗೌರವ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಆತ ಅವರ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಹಾಲು-ಹಣ್ಣು, ಕಾಫೀ-ಟೀಗಳಿಗಾಗಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಓಡಾಡಿದ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರೆನಿಸಲಿಲ್ಲ—ಆನಂತರ ನೀಡಿದ ನಾಲ್ಕಾರು ಭೇಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತಷ್ಟೆ.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ನಾನು ಪಾಲಂ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಎದುರುಗೊಂಡಾಗ, ಅವರ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗಾಬರಿ, ಭಯಮಿಶ್ರಿತ ಗೌರವಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದವು. ವಿಮಾನ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗುಂಪಿನೆಡೆಗೆ ನಾನು ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬಹುದಿನಗಳ ಪರಿಚಿತರಂತೆ ಅವರೇ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಹಸ್ತಲಾಘವನೀಡಿ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ಆತ್ಮೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು. ಒಂದು ತಾಸಿನ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿವರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಆಗ 'ತುಷಾರ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ

ನನ್ನದೊಂದು ಕಥೆಯೋ ಕವನವನ್ನೋ ಕುರಿತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರು. ಮನೆ ತಲುಪುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ, ಪ್ರಖ್ಯಾತ, ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಕವಿ, ಚಿಂತಕ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಗೆಳೆಯರಂತಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಂದೆ, ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸಿಕ್ಕರೂ ನನ್ನನ್ನು 'ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ' ಎಂದೇ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಮುಜುಗರ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು! ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗತ್ತಿನ, ಅಂತರ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಗೌರವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯಲ್ಲೇ ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಏನು ಎಂಬುದು ನನಗಿನ್ನೂ ಒಗಟಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್‌ಗೆ ನಾನು ಜಾತಿ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಪರಿಚಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದವನೂ ಅಲ್ಲ; ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಗಣನೆಗೆ ಬರುವ ಲೇಖಕನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿದೆ! ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರೇ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು...

ಅದಿರಲಿ, ಆನಂತರ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನನಗೆ ಸಂಜೆ duty ಇದ್ದರೆ ನೇರವಾಗಿ ತಾವೇ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದೊಡನೆ ಒಂದು ಲೋಟ ಕಾಫಿ ಕಡ್ಡಾಯ—ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಊಟ-ತಿಂಡಿ-ವಸತಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅವರ ಈ ಕಾಫಿ-ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ರೂಢಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗುವ ಮುನ್ನ ನಾನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಾಡುಪಟ್ಟದ್ದು ನಿಜ. ಒಮ್ಮೆ ದೆಹಲಿಯ ದಟ್ಟ ಮಂಜುಕವಿದ ನಡು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದ ರಜೌರಿ ಗಾರ್ಡನ್ಸ್ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹಣ್ಣಿನಗಂಡಿಯವನ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಕೇಳಿ ವಾಚಾಮಗೋಚರ ಬೈಸಿಕೊಂಡದ್ದು; ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಾಫಿಪುಡಿಗಾಗಿ ಬಡಾವಣೆ ತುಂಬ ಪರದಾಡಿ (ಉತ್ತರಭಾರತೀಯರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಫಿಪುಡಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ) ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಹೆಸರು ನೋಡಿ ಆ ಮನೆಯ ಒಡತಿಯಿಂದ ಕಾಫಿಪುಡಿ ಬೇಡಿದ ಫಜೀತಿ ಇನ್ನೂ 'ರಸ ಘಳಿಗೆ'ಗಳಂತೆ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿವೆ! ಈ ಎರಡು 'ಕಡ್ಡಾಯ'ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರದ್ದು ಸರಳ ಊಟ-ತಿಂಡಿ.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ದೀರ್ಘರಜೆ ಹೋದಾಗ ತಿಂಡಿ-ಊಟಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಮಾನತ್ತುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ನಾನು ದೆಹಲಿಯ ತುಂಬಿದ ಬಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೋಲ್‌ಬಾಗ್‌ನ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತೀಯ ಹೋಟಲು ಹಾಗೂ ಮೆಸ್‌ಗಳಿಗೆ—ಮೂರನೇ ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೈದ್ಯನಾಥನ್ ಮೆಸ್ಸೂ ಸೇರಿದಂತೆ—ಒಯ್ದು ಆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ನಡುವೆ ಕೂರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಜನರಿಂದ ಗಿಜಗುಡುವ ಯು.ಎನ್.ಐ. ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ ಎಂಬ ಅರಾಜಕ ತಿಂಡಿಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಲೆಮನ್‌ಬಾತ್-ದೋಸೆ-ಕೇಸರಿಬಾತ್‌ಗಳ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೈಗಿರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಎಂದೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಗೊಣಗಲಿಲ್ಲ. In fact he was thoroughly enjoying everything—including the fully bloomed tree before him, there. ಇಂತಹ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ನನಗೆ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೇ ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೊರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗತ್ತು, ತಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಮಗುತನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಚ ಎಂದೂ ಎಷ್ಟೋಬಾರಿ ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ರಸ್ತೆ ದಾಟಿಸುವುದೆಂದರೆ ಮಗುವನ್ನು ರಸ್ತೆ ದಾಟಿಸಿದಂತೆಯೇ—ಕೈಹಿಡಿದು ದಢದಢನೆ ದಾಟಿಸಿದರೇ ಸರಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಸ್ತೆ ಖಾಲಿಯಾಗಲೆಂದು ಕಾಯುತ್ತಲೇ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ!

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಎಂದೂ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ತಾವು ಬಂದ ಅಧಿಕೃತ ಕೆಲಸಗಳ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೇಳಲೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾಯಿತು. ಅವರು ಅಧಿಕೃತ ಕೆಲಸವೆಂದು ಬಂದ ದಿನವೇ ಯು.ಪಿ.ಎಸ್.ಸಿ ಸಂದರ್ಶನವೆಂದು ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದಿಬ್ಬರು ಗೆಳೆಯರು ಬಂದಿಳಿದರು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡದ ಮಹಾದೇವ ಹಾಗೂ ಮಾತೇ ಸರ್ವಸ್ವವಾದ ಕೃಷ್ಣ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ; ನಾನು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡದೆ ಯಾವುದೋ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಕೃಷ್ಣ ಕೆದಕಿ, ತಿಣುಕಿ ಏನೇನೋ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಯುಜಿಸಿ ಕೆಲಸವೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದರು, ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಟೋ ಹತ್ತಿ 'ಯು.ಪಿ.ಎಸ್.ಸಿ. ಕಡೆ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸುವವರೆಗೆ. ಎಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ ಸೇರಿದಾಗ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಎಂದಿನಂತೆ ನಿರಾಳ, ಸಹಜ, ಸರಳ-ಯಾವುದೋ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ವಂಚಿತನಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನ ಗದ್ದಲದ ನಡುವೆಯೂ! ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಕೃಷ್ಣ ಕನಾಟ್ ಸರ್ಕಸ್‌ನ ಯಾವುದಾವುದೋ ಮೂಲೆ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನುಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಕಥೆ-ಕವನ-ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಯಾವುದಾವುದೋ ಭಾಷೆಗಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಯು.ಪಿ.ಎಸ್.ಸಿ. ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ನುಗ್ಗಿ, ಯಾವನೋ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಮುಂದೆ ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ 'ಇಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ ನೀಡದ ಯು.ಪಿ.ಎಸ್.ಸಿ. ಇದ್ದರೆಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟು...' ಎಂದು ಕೆಟ್ಟ ಇಂಗ್ಲೀಷ್-ಕನ್ನಡ-ಹಿಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಗಾಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಗಾಬರಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ತಾನೂ ಗಾಬರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸ ಬಹುದು....

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಎರಡನೆಯದೋ ಮೂರನೆಯದೋ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ. 'ಸಂಕ್ರಮಣ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿ

ಕುರಿತ ನನ್ನ ಭಯಂಕರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಅಷ್ಟೇ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದರು ಜಿಎಸ್ಎಸ್ (ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಅಭಿಮಾನಿ ಎಂದು ನಂತರ ಗೊತ್ತಾಯಿತು)! ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಂದಾಗ 'ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ' ಕುರಿತಂತೆ ಮೈಸೂರಿನ ವಿ.ಎಚ್. ಗೌಡರು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ "ಸಮನ್ವಯ" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೆನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ) ಬಗ್ಗೆ ಬಹುಮೆಚ್ಚಿಗೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದರು. ನಾನೂ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲೋ, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲೋ ಭೇಟಿ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಪ್ರತಿಭೇಟಿಯಲ್ಲೂ ಮೊದಲು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು "ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಏನು ಓದಿದಿರಿ?" ಅಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಮಾತು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರ್ಚೆ ಹಾಗೂ ರಾಜಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ರುಚಿಕರವಾದ ಊಟದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಗಾಬರಿ ಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು—ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಇವರು ಇಷ್ಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು!

ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಯಾವುದೋ ಸಮಾಜವಾದಿ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆಂದು ಹರ್ಯಾಣದ ಯಾವುದೋ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಒಳಗಿಂದ ಬೋಲ್ಟ್ ಆಗಿದೆ! ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದರೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದವರು ಜಿಎಸ್ಎಸ್.... ದಿವಾನ್ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಮೇಡಂ! ಬೇಸಿಗೆಯ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಕಾಟದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಟು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರು. ಬೇಗ ವಿವಾಹವಾಗಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ವಿವಾಹವಾಗದೆಯೂ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಸಾಬೀತು ಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈಗ ನನ್ನದಾಯಿತು. ನಾನು ಕೂಡಲೇ, ಆಗ್ಗೆ ದೆಹಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸೇರಿದ್ದ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಟಿ.ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾಥ್ ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ದಂಪತಿಗಳ ದೆಹಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಾಟದ ಚೊಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋದರೆ, ತಾವು ಬರುವುದಾಗಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಬರೆದಿದ್ದ ಪತ್ರ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನನ್ನ ಡ್ರಾನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ!

ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನವೂ ನನಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ರಾಜಕಾರಣದ ಆಕರ್ಷಣೆಯೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ನಾನು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋದ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಣೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ದೆಹಲಿ ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಂಡದ್ದು. ಲೋಹಿಯಾ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟೆ. ೧೯೭೫ರ ಜೂನ್-ಜುಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬೀದಿಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಪೋಲೀಸ್ ಪಡೆ ಮೊದಲೇ ಗುರುತಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಬಸ್ಸುಗಳಿಂದ

ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಳ್ಳಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ವ್ಯಾನುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾನ್‌ಗೆ ತುಂಬಲ್ಪಟ್ಟು ತಿಂಗಳು ಗಟ್ಟಲೆ ಕಾಣೆಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾದಾಗ ಮುರಿದ ಮೂಳೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸರ್ದಾರ್ಜೀ ಸ್ನೇಹಿತ ಜಸವೀರ್‌ಸಿಂಗ್‌ನೂ ಒಬ್ಬ. ಮುಂದೆ ಆತ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸೇರಿ, ಕಿಷನ್ ಪಟ್ನಾಯಕ್ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ. ಈತನಿಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಿಂತವರಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೇ ಸಹಾಯಕ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರುವ ಸಮತಾಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ದಿಗ್ವಿಜಯಸಿಂಗ್ ಕೂಡಾ ಒಬ್ಬ. ಈ ಗುಂಪಿನ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡನೆಯ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮೂರನೇ ಆದ್ಯತೆ ನನ್ನ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೆಲಸ! ಇಂತಹ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ 'ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ' ನಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಆಗಾಗ್ಗ ದೆಹಲಿ ಭೇಟಿ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ಪರ್ಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್. ಅವರ ಒಡನಾಟವೇ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ-ಘನತೆಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ರಾಜಕಾರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನೇನೂ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಲೋಹಿಯಾ ಕುರಿತು ಅಪಾರ ಗೌರವ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ 'ಸಂಕ್ರಮಣ'ದ ಲೋಹಿಯಾ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದರು. ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆದರೆ ಚೆನ್ನ ಎಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದವರೂ ಅವರೇ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ರೀತಿಯೇ ಹಾಗೆ-ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

೭೭ರ ನಂತರದ ಜನತಾ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ—ನಾನು ಜೆ.ಪಿ.ಯವರ 'ಸೆರಮನೆ ದಿನಚರಿ'ಯನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿ; ಕಿಷನ್ ಪಟ್ನಾಯಕ್ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಹೊಸ ಸಮಾಜವಾದಿ ಆಂದೋಲನ ರೂಪಿಸುವ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಮ್ಮೇಳನವೊಂದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಿ; ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ನೆಲಮನೆ ದೇವೇಗೌಡ ಹಾಗೂ ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ ಅವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ 'ಮಾನವ' ಎಂಬ ಸಮಾಜವಾದಿ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸಿ ಆಗ 'ಸುದ್ದಿ'ಯಾಗಿದ್ದೆ—ನಾನು ಕರಗಿ ಹೋಗಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪುಡಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕಮಣಿಯಾಗಿ ಅವನತಿಗೊಳ್ಳದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಇನ್ನಿಬ್ಬರು, ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಕನಸಿಗೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡಂತಿರುವ ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ ಹಾಗೂ ರಾಜಕಾರಣದ ತಾಯಿ ಗುಣವನ್ನಷ್ಟೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದೆ ಗುಣವನ್ನೇ ಮರೆತಂತಿರುವ ಕಿಷನ್ ಪಟ್ನಾಯಕ್. ಜೊತೆಗೆ ನಾನು ಕಲಿತ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಟ್ಟಂದದ ಶಿಸ್ತೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗುರುವಾದರೆ ನನಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುವಾದರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಜಕಾರಣದ ಕಡೆ ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ—ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೂ ಇರಬಹುದು—ಮತ್ತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ

ಕಡೆ ಸೆಳೆದರು. ತಮ್ಮ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ, ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೇ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಧೋಗತಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿದರು. ಅಥವಾ ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಹವಾಸದಿಂದಾಗಿ ನನಗೇ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಈ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ನಾನು, ಮುಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಟನೆಯ ಜೊತೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡದಿದ್ದುದು. ಮೂಲತಃ ಅರಾಜಕವಾಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜತ್ವದ ಕಿರೀಟ ತೊಡಿಸ ಹೊರಟ ಈ ಸಂಘಟನೆಯ ನಾಯಕರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೇ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯೊಡನೆ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಅನಾಹುತಕಾರಿ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಟನೆಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನೇನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಈಗಲೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವವರು. ಅದು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ತಾಳುವಿಕೆ-ಬಾಳುವಿಕೆಯ ಮಾರ್ಗ, ದೊಡ್ಡವರ ಮಾರ್ಗ.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಈಗ ನಮೂದಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳಷ್ಟೇ ಇರಲಾರವು ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ನನಗಿದೆ. ಈಗ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ನಿಂತು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸಿ ಹೇಳುವ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೇನೋ ಎಂದೂ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇರಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಗೊಂಡ ಕಾಲವೂ ಅವುಗಳ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ! ನಾನು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ ಬಂದ ಮೇಲೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅದೇ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ೨೦-೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಯಾವ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಗಣ್ಯರನ್ನು ನಾನು ಬೆರಗುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅಂಥಹ ವೇದಿಕೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ದಶಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೋಷ್ಠಿಯ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ಭಾಷಣಕಾರರನ್ನಾಗಿಯೂ; ನಂತರ 'ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ ಕಾರಂತ' ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡನೆಗಾಗಿಯೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು—ಹಾಗೂ ಬಹುಶಃ ಹಲವರನ್ನು— ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯ ಒಳನೋಟಗಳುಳ್ಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆಸುವ ಕಡೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಆಗ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಅವರು ನನಗೆ ಈ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಂತರ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೇಲೂ ಹಲವು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ತಮಾಷೆ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿರಬಹುದು.

ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ನಾನು ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿನ ಆ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕೊರತೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ, ಇಂತಹ ಔಪಚಾರಿಕ ಚರ್ಚೆ-ಸಂವಾದ-ವಾಗ್ವಾದಗಳ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ 'ಗುರು' ಕೆ.ಎಂ. ಶಂಕರಪ್ಪ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಅನೇಕ ಸಲ ನನಗೇ ಅನ್ನಿಸಿದೆ—ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಬೆಳೆಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವಿಮರ್ಶಕಗಣ ಏನಿದೆ, ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಾದ ಅಹಂಕಾರ ನಿವಾರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೇ ರಭಸದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು. ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ವಿಮರ್ಶಕನ ಅಹಂಕಾರವೇ ಹೊರತು ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಗಾದ ಕೃತಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರತಿಭಾ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ. ಹಾಗೆಂದೇ, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕುವೆಂಪು ಪರಂಪರೆ ಈ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವಿಮರ್ಶಕ ಗಣದಿಂದ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪುನರಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಲೀ ಮರುಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ 'ಆಧುನಿಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ವಾದ 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಹೊಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಕೇಂದ್ರಿತವೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಧಿಯಂಚಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಹೋದ ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವಿಂದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಎಂತಹ ಉದಾರವಾದಿಯೆಂದರೆ, he allowed himself to be overwhelmed by his disciples. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿದ್ದು, ಕುವೆಂಪು ಅವರಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಳವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದ self doubt, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಪದೇಪದೇ ಕಾಣತೊಡಗಿದ್ದುದು. ಇದು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಹೊಸಕಾಲದ ಅರಿವೋ, ದೌರ್ಬಲ್ಯವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಬರುವ ಕಾಲವೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು.

ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದ ಆ ನಿರ್ಣಯ ಏನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದು ವರ್ತಮಾನದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟು ಮಾಡಲಾರದಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಸದ್ಯದ ಸಂತೋಷ. ನಾನು ವರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೂ—ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಡಿಕೇರಿ ಹೊರತಾಗಿ—ಅವರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಂದಾಗ ಕೆಲವೆಡೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಲಘುಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹರಟೆ-ವಿನೋದ-ಕಾವ್ಯವಾಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಭದ್ರಾವತಿಯ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿ. ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಗವಾಯಿಯವರ ಕಂಠದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ "ಯಾಕೋ ಕಾಣೆ ರುದ್ರವೀಣೆ..." ಮತ್ತು ತಮ್ಮ "ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ..." ಎಂಬ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಆ ವಠಾರದ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಕೂತು ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸಿದ ಆ ದಿನಗಳು ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿರಾಗಿವೆ. ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ, ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದಿನಗಳೂ ಇವೆ. ಅವರು ನನಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ ನಂತರ ಪ್ರಕಟವಾದ,

ಪುನರ್ಮುದ್ರಿತವಾದ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನನ್ನದೇ ಸಂಕೋಚ-ಸೋಮಾರಿತನಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸದ ಘೋರ 'ಔಪಚಾರಿಕ ಅಪರಾಧ'ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಮುನಿಸಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದೇನೇನೋ ಎಂಬ ಅಂತಕವೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಲವುಬಾರಿ ಕಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು! ಅಂದಹಾಗೆ, ತಾವು ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಅವರು ಎಂದೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ—'ನಾಗಭೂಷಣ ಯಾಕೋ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಒದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಇತರರ ಬಳಿ ಹೇಳಿಯಾರಷ್ಟೆ! ನಾನು ಕರೆದ ಕಡೆ, ನಾನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಅವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನನಗೆ ಮುನಿಸು ಬರಬಾರದೇಕೆ? ಆದರೆ ದೊಡ್ಡವರಾದ ಅವರು ನನ್ನ ಮುನಿಸನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಎಂದಿನ ಸ್ನೇಹ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿರುವುದು ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಯಾರ ಬಳಿಯೋ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ "ವಕ್ರ" ಎಂದು ಕರೆದದ್ದುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಉತ್ತರ, ನಿಮಗೆ ಜಗತ್ತು ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದೇ ನಮ್ಮಂತಹವರ "ವಕ್ರತೆ"ಯಿಂದ!

ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಸವಿತಾಳ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅವಳ ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭ ಘಟ್ಟದಿಂದಲೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಅವರು ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಅವಳ ಹೊಸ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಔತಣಮಾಡಿಸಿ, ಉಡುಗೊರೆ ನೀಡಿ ಹರಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ನಂತರ ಆರಂಭಿಸಿದ ಯುವಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಗೆ ಸವಿತಾಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ, ಧನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವಳ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ನಾ ಬರುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು'ಗೆ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬಹುಮಾನ ಬಂದದ್ದು ನನಗೆ-ಅವಳಿಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ 'ಗಮನ' ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನದ ಮುದ್ರಿತ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಂದೇ ಇಡೀ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ನಂಬಲಾಗದಂತಹ ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಬೆನ್ನುಡಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸವಿತಾಳ ಆಯ್ದ ನೂರೊಂದು ಕವನಗಳ 'ಆಕಾಶಮಲ್ಲಿಗೆ' ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ—ಕೇಂದ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ—ಅವಳ ಮೂರೂ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳ ಕವನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಬೆನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಹರಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಂಧುವೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅದು ಹೇಗೋ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಪದ್ಮಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಬಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇಳಿದು ನನ್ನ ಬಂಧುವಿನ ಮನೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೇ ಬಂದರು, ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲುಗಳೊಂದಿಗೆ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏನೆಂದು ಕರೆಯುವುದು? ಏನೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು? ಬರೀ ಪ್ರೀತಿ-

ವಿಶ್ವಾಸಗಳೆಂದೇ? ಜಿಎಸ್ಎಸ್‌ಗೂ ನಮಗೂ ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿನ ಬೆರಗನ್ನು ನಾವು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸುತ್ತೇವೆ....

ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಕ್ತಾರ. ಅವರ ಎದುರು ಹಾರಾಡಿದ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚುಗಳಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಹೊಳೆದು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಳಿಕೊಂಡು ನಸುನಗುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ನಿಂತೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರದರ್ಶನಪ್ರಿಯತೆ, ಲಂಪಟತನ, ಅಧಿಕಾರದಾಹ, ಮತ್ಸರ ಹಾಗೂ ಹುಸಿ ಸೌಜನ್ಯಗಳು ಸೇರಲಾರವು. ಹಾಗೆಂದೇ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ನಮಗೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡವರು, ಪ್ರಿಯರು, ಗೌರವಾರ್ಹರು. ಅವರ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಶಿಸ್ತು, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ, ಹಿತಮಿತವಾದ ವಿನೋದ ಹಾಗೂ ಸಹಜ ಸಂಕೋಚ ನಮ್ಮ ತಲೆಮಾರಿನವರ ಬಾಳಿನ ಅಂದ-ಚೆಂದ-ಸವಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಲ್ಲವು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾದರೂ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಇರುವಂತಾಗಲಿ.

■

ಸಮಾಜದ ಕವಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್

ಒಬ್ಬ ಕವಿ ತನ್ನ ಇಡೀ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಕವಿತೆ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಅಂದರೆ ಆತ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಕವಿತೆಯಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕವಿತೆಗೂ ಆತ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿಯೂ ಬರೆಯಲಾಗದಿರುವ ಒಂದು ಮಹಾ ಕವಿತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ತಿದ್ದತಿಗಳಂತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಇಂದು ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗುತ್ತಿರುವ ಕವಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಅವರ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಸಾಮಗಾನ'ದ ಕವಿತೆಗಳೇ ಈಗ, ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾದ ಅವರ ಹದಿಮೂರನೇ ಸಂಕಲನದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಾಂತರ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು.

೧೯೯೬, ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮದ ೫೦ನೇ ವರ್ಷ. ನಾನು ಕಾವ್ಯ ಕರ್ಮ ಎಂದೆ; ಕಾವ್ಯತಪಸ್ಸು ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಪಸ್ಸು ಎಂದೇ ಬಗೆದಂತೆ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿಯೂ, ಅವರಂತೆಯೇ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪದ್ಯಗಳೊಡನೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಆರಂಭಿಸಿದರೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ರಸಗಳನ್ನು ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಸುವ ರಸಋಷಿಯಾಗಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದವರು. ನಿರಾಕರಿಸಿದವರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡವರು ಎನ್ನಬಹುದೇನೋ.... ಏಕೆಂದರೆ ಕುವೆಂಪು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಕವಿಯಾದರೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಕವಿ. ಅವರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಹೊಸನಿರೀಕ್ಷೆ, ಆಶಯ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ, ಸಿನಿಕತೆ, ವಿಷಾದ-ಹತಾಶೆಗಳ ಕಂಪನಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಒತ್ತಡಗಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಇವರದ್ದು **ಕಾವ್ಯಕರ್ಮ**. ಇವರ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ 'ಸಾಮಗಾನ'ದ (೧೯೫೧) ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೇ 'ಎಲ್ಲ ಕೇಳಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕರ್ಮ ನನಗೆ' ಎಂಬ ಅರಿವೂ ಇವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಕವಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ; ತಾನು ಹಾಡದೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲಾಗದು ಎಂಬ ಮನವರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದೇ

ಕವಿ, ಇವರ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದಾದ 'ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ' (೧೯೮೭) ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಹತ್ತನೇ ಕವನಸಂಕಲನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ 'ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ? ಯಾವ ಹಾಡಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯನು ನೀಡಲಿ?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವಂತಹ ದಟ್ಟ ವಿಷಾದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ:

ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮನೆಮಠಗಳು
ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುವಲ್ಲಿ
ಸೋತು ಮೂಕವಾದ ಬದುಕು
ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಳು ತೇಲುವಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ?
ಉರಿವ ಕಣ್ಣ ಚಿತೆಗಳಲ್ಲಿ
ಇರುವ ಕನಸು ಸೀಯುವಲ್ಲಿ
ಎದೆ ಎದೆಗಳ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ
ಹೊಗೆ ಬೆಂಕಿ ಕಾರುವಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ?
ಬೆಳಕಿಲ್ಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ
ಪಾಳುಗುಡಿಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ
ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿ
ಕುರುಡು ಪಯಣ ಸಾಗುವಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ?

—ಎಂಬ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಕರ್ಮದ ಅಂತಿಮ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. 'ಕೇಳುವವರಿಹರೆಂದು ನಾ ಬಲ್ಲೆನದರಿಂದ ಹಾಡುವೆನು ಮೈದುಂಬಿ ಎಂದಿನಂತೆ । ಯಾರು ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿದರು ನನಗಿಲ್ಲ ಚಿಂತೆ' ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ದೊಡನೆ ಹಾಡತೊಡಗಿದ್ದ ಕವಿ ಇಂತಹ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಎದುರಾದುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ದರ್ಶನ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮಗಳ ಅನಾವರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನಾವರಣದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ 'ನಂಬಿಕೆ'ಯ ಕವಿಯಾಗಿ ಕವನ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ನಂತರದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಂಬಿಕೆ, ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಂತ ಸತ್ವವೊಂದರ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದವರಂತೆ ಹೊಸತೊಂದು ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿರುವುದು.

ಬಹುಶ್ರುತರಾದ ಕುವೆಂಪು ಅಥವಾ ಮಾಸ್ತಿಯವರಂತೆ ಸಾಧಕರಾದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಅತೀತತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದವರು ಅವರಿಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಹಾಗಲ್ಲ, ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಅತೀತತೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಅತೀತತೆ, ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಮ್ಯ ಲೋಕಸಾಮಾನ್ಯದ ತತ್ವದಾಚೆ ಇರುವ ಒಲವು, ಇವರ ಆರಂಭಿಕ ಕವನಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಮೊದಲ ಕವನ 'ಬಣಾಭ್ಯಾಸ'ಯೇ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ತತ್ವ ಸಾರುವ ಕವನ. ವೀಣಾ ಮಧುರವಾದ ಗಲ್ಲಿ 'ಕಾಲದೇಶಾತೀತ'ವಾಗಿ, 'ಭಾವ ಭಾಷಾತೀತ'ವಾಗಿ 'ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನ ಅನಂತರೂಪವನು ನನ್ನ ಸಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ ನರೆಗೈದು ತೋರುತಿದೆ' ಎಂದು ಭಾಸವಾಗಿದೆ ಕವಿಗೆ. ಈ ಸಾಂತ-ಅನಂತಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಉಂಟುಮಾಡುವ ವಿಸ್ಮಯ ಇವರ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಇವರ ಎಲ್ಲ ಹನ್ನೊಂದು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವರ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಕಲನ 'ತೀರ್ಥವಾಣಿ' (೧೯೫೩) ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದದಿಂದ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳ ಸಂಕಲನವೇ ಆಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ 'ಸಾಮಗಾನ' ಈ 'ತೀರ್ಥವಾಣಿ'ಗೆ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಂತೆ, ಮುಗ್ಧನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸರಳ ಆದರೆ ಸುಂದರವಾದ ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಲಯಬದ್ಧ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಅನುರಣಿತವಾಗಿದೆ. ಎಂತಿದ್ದರೂ ಇವರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ 'ಸಾಮಗಾನ' ತಾನೇ!

ಎರಡನೇ ಕವನಸಂಕಲನ 'ಚೆಲುವು ಒಲವು' (೧೯೫೩). ಇದೀಗ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಆರಂಭ. ಚೆಲುವು ಒಲವುಗಳೆಂಬ ಲೋಕರುಚಿಗಳ ನಿಕಷದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ. ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಂದೆ-ಬಹುಶಃ 'ಅನಾವರಣ' (೧೯೬೩) ಸಂಕಲನದ ಹೊರತಾಗಿ—ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಕವನಗಳ ('ಮಲ್ಲಿಗೆ', 'ಸಂಜೆರಾಣಿ', 'ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕ', 'ಜತೆ', 'ಯಾರು', 'ಕೃಷ್ಣಶಕ್ತಿ', 'ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ', 'ಕನಸಿನಿಂದ ನನಸಿಗೆ', 'ಆವಾಹನೆ', 'ಶಾಕುಂತಲ ಸಂಧ್ಯೆ', 'ಆದಿಕವಿಗೆ', 'ಒಂದು ಸಂಜೆ', 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ', 'ನಿನ್ನ ನಾನು', 'ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ', 'ಪುರಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ....' ಇತ್ಯಾದಿ) ವಸ್ತುವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕಾವ್ಯದ ಕಸುಬುದಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹದಗೊಂಡು, ಅವರ ಈವರೆಗಿನ ಕೊನೆಯ ಸಂಕಲನ 'ಚಕ್ರಗತಿ'ಯ ಕೊನೆಯ ಕವನ 'ಅಸ್ತಮಾನ'ದಲ್ಲಿ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯಸಾಧನೆಯ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರದಂತೆ ಒಂದು ಕವಿತೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಇಲ್ಲ, ಇದ್ದರೂ ಅತ ಲೋಕದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ, ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿದ್ದಾನಷ್ಟೆ. ಅತನಿಗೆಂತಹ ಸಾವು?

…. ಶೀಹವಿವಾದ

ಅಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷಿಯ ಹಾಗೆ ತೋರಿರಲು ದಟ್ಟ

ಪೊದೆಗಳ ನಡುವೆ, ಕೂಡಲೇ ಹೂಡಿ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣ
ಬಿಟ್ಟನು ಗುರಿಗೆ. ತಾಗಿದ್ದೆ ತಡ ಛಿಲ್ಲೆಂದು
ಚಿಮ್ಮಿತು ರಕ್ತ: ಕೆಂಪಾಯ್ತು ನೀಲಿ ಗಗನ
ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರೈತ ಕಂಡನೊಂ
ದದ್ಭುತವ: ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯ
ಜರ್‍ರನೆ ಜಾರಿ ಕಡಲೊಳಗೆ, ಪಾಂಚಜನ್ಯದ
ಮೊಳಗು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ
ಪ್ರಭೆಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ಭೂಮಿ-ವ್ಯೋಮಗಳನ್ನು.
ಬೆರಗಾಗಿ, ನೇಗಿಲ ಹೊತ್ತು ನಡೆದನು ರೈತ
ಇಡೀ ದಿವಸ ಹರಗಿ ಹದಮಾಡಿದ್ದ ಹೊಲದೊಳಗೆ
ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ.

ಲೋಕದ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಲೋಕವೇ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿತ್ತೋ ಆತನೇ ಸತ್ತರೂ, ಲೋಕಚಕ್ರ ಬೀಜಬಿತ್ತುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇದೇ ಚೋದ್ಯ. ಈ ಕರ್ಮಚಕ್ರದ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ಮೌನದೊಳಗೆ ಅರಿಯುವ ಪ್ರತಿಭೆ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೇ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯಚಕ್ರ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಮುಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ: (ಆರಂಭಿಕ ಕವನಗಳ) ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ (ಕರ್ಮಚಕ್ರದ) ಮೂಲಕ ಅನುಭಾವವಾಗಿ ಮಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಗಳಂತೆ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರೂ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೇ ಈಗಲೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಜನ್ಮ ನೀಡುವ ವಿಸ್ಮಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು. ಇಂತಹ ಕವಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಲೋಕಮಗ್ನತೆಗೆ ಈಡಾದಾಗಲೂ ಅಗ್ಗದ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಬಹಳಷ್ಟು ಕವನಗಳು ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಥವಾ ಆವೇಶಾತ್ಮಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗದೆ ಪಾರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏನಾದರೂ ಇವು, ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಚಕ್ರದ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಸುತ್ತನ್ನು ಮುಗಿಸುವಾಗ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ಪ್ರಯೋಗ-ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಶೀಲನೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನೂ, ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಅದರ ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯ ವಿನ್ಯಾಸ-ಗತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ.

೩

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಆರಂಭಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಕವನಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಮಾಜಿಕತೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಅತೀತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಲೋಕವನ್ನು

ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಲೋಕವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಲೋಕದ ದುಃಖವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಲೋಕದ ದುಃಖದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧ-ಬಸವ-ರಾಮಕೃಷ್ಣ-ವಿವೇಕಾನಂದರ ದಾರಿ. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆದು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಅದ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಾಗಿ, ಜಲಗಾರನಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಹಿಂಜರಿಯದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾಣ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಅದೇನೇ. 'ಅಲ್ಲಿ-ಇಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಅವರ ಎರಡನೇ ಕವನದಲ್ಲೇ ಶಿವನು 'ಉಡುಗಣವೇಷ್ಟಿತ ಚಂದ್ರ ಸುಶೋಭಿತ ದಿವ್ಯಾಂಬರ ಸಂಚಾರಿ/ಕಣ್ಣ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಧೂಳಿನಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಿರುವರ ಸಹಚಾರಿ'ಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಮುಂದಿನ ಒಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರೇ ಜಗದ ಹೃದಯ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಭಾವವೂ ಇವರನ್ನಾವರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕಣ್ಣೀರು' ಎಂಬ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಈ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲದೇಶಗಳು ಕರಗುವುವು
ವಿಶ್ವದಲಿ ತೇಲುವೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಎಲ್ಲ
ಕಣ್ಣೀರಿನುಂಡೆಗಳೋ ಬಲ್ಲವನೆ ಬಲ್ಲ.

ಹಾಗೇ 'ಹಣತೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ

ಈ ಮುರುಕು ಗುಡಿಸಿಲಿನಲಿ
ಕಿರಿ ಹಣತೆ ಬೆಳಗುತಿದೆ
ಧ್ಯಾನಸ್ಥಯೋಗಿಯೊಲು ಸ್ತಿಮಿತವಾಗಿ
ಬಡವರಾತ್ಮದ ಹಣತೆ
ಇಂತೆ ಬೆಳಗುವುದಲ್ತೆ
ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲಿ ದೀನವಾಗಿ-

ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ 'ನೆಲದ ಕರೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರಿ ನಿಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳೇ
ನಾಲ್ಕು ಹನಿಯ ಚೆಲ್ಲಿ
ದಿನದಿನವು ಕಾದು ಬಾಯಾರಿ ಬೆಂದೆ
ಬೆಂಗದಿರ ತಾಪದಲ್ಲಿ
....
ಓ ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ, ಓ ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ
ನನ್ನೆದೆಗೆ ತಂಪ ತನ್ನಿ
ನೊಂದ ಜೀವರಿಗೆ ತಂಪನೀಯುವುದೆ
ಪರಮ ಪೂಜೆಯೆನ್ನಿ

ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಾಗಲೀ, ಕವಿಗೆ ಲೋಕವನ್ನು ದಾಟುವುದೆಂದರೆ ದುಃಖವನ್ನು ದಾಟುವುದು; ಅದು ಅತೀತದೆಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅತೀತದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಲೋಕದೊಳಗೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವ ಸಹಜತೆಯ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಘಟ್ಟವೆಲ್ಲ ಲೋಕದೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದುದರ ಅನುಭವಗಳ ಒರೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಒಳಗಿನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತಿಕ್ಕಿತೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದದ್ದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ದೇವಶಿಲ್ಪ' (೧೯೫೬) ಸಂಕಲನದ 'ಇದು ಲೋಕವಂತೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕವಿಯ ಈ ಸಿನಿಕತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

ಹೊಗಳುಭಟ್ಟರ ಸಂತೆ
ಇದು ಲೋಕವಂತೆ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇವರೆ
ಕಂತೆ ಕಂತೆ
ಆದರ್ಶ ಗೀದರ್ಶ
ಬರಿ ಬಣಗು ಕಂತೆ
ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೆಕಾಯಿ
ತಿನುವುದಕೆ ಬಂತೆ?
....
ಹೊಗಳಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳುವ
ಚಿಂತೆಯೇ ಚಿಂತೆ
ಒಂಟೆ ಮದುವೆಗೆ ಕತ್ತೆ
ಪದ ಹೇಳಿದಂತೆ....

ಆದರೆ ಕವಿತೆಯ ಜಾಳುತನಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಈ ಸಿನಿಕತೆ ಇನ್ನೂ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಆವರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಮುಂದಿನ 'ದಾರಿ' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ:

ಹರಿದಾರಿ ಹರದಾರಿ ಹರಿದಿರುವ ದಾರಿ
ಅಲ್ಲಿಯೂ ದಾರಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ದಾರಿ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನೂರು ದಾರಿ
....
ನಡೆದುದೇ ದಾರಿ ನುಡಿದುದೇ ದಾರಿ
ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ನೂರು ದಾರಿಗಳ ಜೇಡಜಾಲದಲಿ
ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಲೆಂದು

ಇದು ಪ್ರಗತಿಯೆಂದು ಕರೆದು
ತಡಕಾಡುತಿಹುದು ಮನುಕುಲವು ನೋಡು
ಆ ಜ್ಯೋತಿ ಪಥವ ಮರೆತು.

ಈ ಜ್ಯೋತಿ ಪಥದ ನೆನಪು-ಮರೆವುಗಳ ಉಯ್ಯಾಲೆ 'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ' (೧೯೫೯) ಹಾಗೂ 'ಕಾರ್ತೀಕ' (೧೯೬೧) ಕವನಸಂಕಲನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಜೀಕಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಜೀಕು ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಈ ಘಟ್ಟದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಳ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. 'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ' ಕವನಸಂಕಲನವಂತೂ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಭವಗಳ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಕಂಡ ಬದುಕಿನ ಕಟು ನಿಷ್ಠುರತೆ ಕವಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ತಾಕತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. 'ಇವನು' ಕವನದ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು, ಕವಿ ಬದುಕನ್ನು ಈಗ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತ ಹೊಸ ನಿಷ್ಠುರತೆಯಿಂದ ನೋಡಲು ನಡೆಸಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿ:

ತಲೆಯ ತಪ್ಪಲೆಯಲ್ಲಿ
ವಿಚಾರಗಳ ಕುದಿತ
ಎದೆಯ ಗೂಡೊಳಗೆನಿತೊ
ಮುರಿದ ಗಡಿಯಾರಗಳ ತುಡಿತ
....
ಸಿನಿಮ-ಹೊಟೆಲ್-ಸರ್ಕಸ್-ಆ ದೊಂಬರಾಟ
ಇಸ್ಪೀಟು-ಸಿಗರೇಟು-ಹಾವಾಡಿಗನ ಮಾಟ
ಕಾವ್ಯಪಾರಾಯಣ-ಭಾಷಣ-ಹರಿಕತೆಯ ಸವಿಯೂಟ
ಓ ಎಷ್ಟೊಂದು-ನೋವು ಮರೆಯಲು ಮಾನವನು
ಮಾಡಿರುವ ಹೂಟ

ಹಾಗೇ 'ಸಂಜೆದಾರಿ' ಎಂಬ ಕವನದ ಕಟುವಿಷಾದದ ಈ ಬಹು ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ಸಾಲುಗಳು:

ಕೈಹಿಡಿದ ಸರಪಳಿಯ ಜಗ್ಗುತಿದೆ ಕರಿನಾಯಿ
ಹೊಳೆ ಹೊಳೆವ ಕೆಂಗಣ್ಣು ಜೋಲ್ವ ನಾಲಿಗೆ ಬಾಯಿ
ಸಂಜೆ ಮುಗಿಲಿನ ಕೆಳಗೆ
ದೂರ ದೂರದವರೆಗೆ
ಮುಗಿವಿರಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಲು ಹಾಸಿರಲು ಟಾರ್‌ಬೀದಿ
ಕೈಹಿಡಿದು ಸರಪಳಿಯ ಜಗ್ಗುತಿದೆ ಕರಿನಾಯಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ
ಹಿಡಿದ ಕೈ ಸಾಗುತಿದೆ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ.....

ಈ ಕಟುಸತ್ಯದ ಅನುಭೂತಿ ಮುಂದಿನ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಘನಗೊಂಡು 'ಕಾರ್ತೀಕ' ಸಂಕಲನದ 'ಕನಸಿನಿಂದ ನನಸಿಗೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಈ ಬೆರಗು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು:

> **ಯಾವ ಮಗ್ಗ ಇದು! ಯಾರು ನೇಯುವರೋ ಕಾಣದಲ್ಲ ಲಾಳಿ!**
> **ಕನಸಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರದ ದಡಕೆ ಬಂದಿರುವ ಸೊಗದ ದಾಳಿ!**
> **ದಿನವು ಹಡಗುಗಳು ಬಂದು ತಂಗುವುವು ಈ ತೆಂಗು ತೀರದಲ್ಲಿ**
> **ಏನು ಬರುವುವೋ ಎಷ್ಟು ಬರುವುವೋ ಹೇಗೆ ಬರುವುವೋ**
> **....ನಿಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ**

೪

ಆದರೆ ಈ ಬೆರಗು, ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸ್ಥಬ್ದಗೊಂಡಂತೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಮಹಾನ್ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಮುಂದಿನ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ. ಯಾಕೆ ಹೀಗೆಂದು ಕಾವ್ಯದ ಹೊರಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟರೆ, ಇದು ನೆಹರೂ ಆಡಳಿತದ ಇಳಿಗಾಲದ ದಿನಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಇಳಿದಾರಿಯ ದಿನಗಳು ಎಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಗರಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೂ, ಉಪಮೆ ಸಂಕೇತಗಳೂ ಹೊಸ ಉತ್ಸಾಹದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕಾಲವಿದು. ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈಗ ಆಧುನಿಕ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇವರ ಮುಂದಿನ ಕವನಸಂಕಲನಗಳಾದ 'ಅನಾವರಣ' (೧೯೬೩) ಹಾಗೂ 'ತೆರೆದ ದಾರಿ' (೧೯೬೬) ಗಳ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ದೇವಿ, ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಗುರು, ಹೂವು, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂ, ಹಳೇಪೇಪರ್ ಖಾಲಿಶೀಶೆಯವನಲ್ಲದೆ; ನಾಯಿ, ಛತ್ರಿ, ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿ, ಹೊಟೆಲ್, ರೇಡಿಯೋ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೂ ಪ್ರತೀಕಗಳೂ ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕವಿಯ ನಂಬಿಕೆ ಅಲ್ಲಾಡತೊಡಗಿದೆ. 'ಕುಲುಮೆಯ ಒಳಗೆ ಕಿಡಿಯಿಲ್ಲ', 'ನಾಯಿಗಳಿವೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ', 'ಕೋಗಿಲೆ ರಿಪೇರಿ' ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳು ಕವಿಯ ಈ ವಿಚಲಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿವೆ. ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ತಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಅನುಭವ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ತಲ್ಲಣ-ತರಂಗಾಂತರಗಳನ್ನೂ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಬೇಕಾದ ತಕ್ಕ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಕರಗಳಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ (ಸಾಮಾಜಿಕ) ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟು ದಿಙ್ಮೂಢರಾಗಿ ಕೂತಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಲಾಗದ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇರಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮ್ಮೋಹಿನಿಗೊಳಗಾದಂತೆ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ, ದೇಶಾದ್ಯಂತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೆರೆ ತೆರೆಗಳಾಗಿ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನದ ದಡಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ

ಕೊಲದಮ್ಮ ತಾಳು ತಾಯಿ
ಕಲ್ಲಾದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ
ಹೇಳಿಕೊಳುವುದಾರಿಗೆ?

ಕವಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಅಶಾಂತಿಗೀಡಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಏಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಶಕ್ತ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾದ ಸರಳ ಲಯವಷ್ಟೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ ನೀಡಿರುವುದು. ಸಿಟ್ಟು ಸೆಡವು ಆಸ್ಫೋಟಗಳು ಈ ಕವಿಯ ಸಹಜ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲ; ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಏದುಸಿರು ಬಿಡತೊಡಗಿದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಘಟ್ಟದ ಇವರ ಅನೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಅಶಾಂತ ಘಟ್ಟ 'ದೋಷೋದ್ಘಾಟಕ', 'ನಿತ್ಯಕಥೆ', 'ದಾಸಪಂಥ' ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವೇಷವುಳ್ಳ ಕವನಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ಅಶಾಂತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕಟುಕಿಗಳನ್ನೂ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ 'ಗೋಡೆ' (1972) ಎಂಬ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಅವರ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಈ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

೫

ಇದೀಗ ಅವರ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಹೊಸ ಸವಾಲು. ಸರಳ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕಟುಕಿಗಳಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಶಾಂತಿ ಎಂಬ, ಸುತ್ತ ಎದ್ದಿರುವ ಗೋಡೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮತ್ತೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸವಾಲು. ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷಣೆಯೇ ಉತ್ತರ ಎಂಬುದು ಕವಿಗೂ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು 'ಗೋಡೆ' ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ, ಇದರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯುಳ್ಳ 'ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ' (೧೯೮೨) ಎಂಬ ಕವನಸಂಕಲನಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಗಾಂಧಿ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ, ಹಬ್ಬಿರುವ ಮಬ್ಬಿನೊಳಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಇದು—

ನಾವೂ ಇದ್ದೇವೆ-
ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಣ ಮಿಣ ಮೋಂಬತ್ತಿ ಮಬ್ಬಿನ ಸುತ್ತ
ಎಲೆ ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ್ತ
ಅವರಿವರ ಪಾಚಗಟ್ಟಿದ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲೂರಿ ನಡೆಯುತ್ತ
ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಿಸುವ ಹದ್ದುಗಣ್ಣಿನ

ಮೃಗರಾಜನೆದುರು ಪಂಚತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲವಲ್ಲಾಡಿ
ಸುತ್ತಾ, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದವಾಗುತ್ತ
ಬೇಯುವಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನುಗ್ಗಿ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಲಪಟಾಯಿಸುತ್ತಾ
ಬೀದಿ ಧೂಳುಗಳ, ಗಲ್ಲಿಗಳ, ಕೊಳಕುಗಳ
ಕಿರುಚುಗಳ, ಬಣ್ಣಗಳ, ಕಣ್ಣುಗಳ ನಡೂಮಧ್ಯ
ನಾವೂ ಇದ್ದೇವೆ.....
ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇದರೊಳಗೆ ಯಾರೋ
ಕೋಲು ಕುಟ್ಟುವ ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತದೆ
ಯಾರೋ ಸಣ್ಣಗೆ ಕಣ್ ತೆರೆದು ನಮ್ಮೊಳಗನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಟಾರ್ಚ್ ಹಾಕಿ ಝಗ್ಗೆಂದು ಬಯಲಿಗೆಳೆದಂತೆ
ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ....

ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಿರುವ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಈ ದುರಂತಮಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯೋಪಮೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಆಂತರಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಶೀಲತೆಯೊಡನೆ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವ ಚಿತ್ರವತ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ 'ಭೀಮಾಲಾಪ', ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ತಮ್ಮ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದೆ. ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದುಃಖಧ್ಯಾನಿತನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವ ಭೀಮನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು, ಬಳೆತೊಟ್ಟು, ಕಾಲಿಗೆ
ಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಒಬ್ಬ
ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಾವಿ ಉಟ್ಟು
ಮೂಲೆಗೆ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ
ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುದುರೆ ಲಾಯದಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೊಬ್ಬ
ಇದ್ದಾಳೆ ಇವಳು ಅವರಿವರ ತಲೆಯ
ಹೇನು ಹೆಕ್ಕುತ್ತಾ
ಆಗಾಗ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕುಕ್ಕುತ್ತಾ.

ನಾನೂ ಇದ್ದೇನೆ-ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಉರಿವ ಸೌದೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ
ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊತ ಕೊತ ಕುದಿದು
ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ರುಬ್ಬುತ್ತಾ....

ಈ ದುಃಖಧ್ಯಾನ ಮುಗಿಯುವುದು ಈ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ—

ಗೆರೆ ದಾಟಲಾರದ ನಾನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಉರಿವ ಸೌದೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ
ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊತ ಕೊತ ಕುದಿದು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಗೆರೆ ದಾಟಲಾರದ ಎಚ್ಚರ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯೊಳಗಿನ ಭೀಮನದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಕವಿತೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಸಬುದಾರಿಕೆಯ ಎಚ್ಚರ ಕೂಡಾ. ನವ್ಯರ ಮಧ್ಯ ಇದ್ದೂ, ಕವಿತೆ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಲು ಬಿಡದ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಅಂತರ್ಯದ ಎಚ್ಚರ ಕೂಡಾ ಇದು. ನವ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೂ ಈ ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೇ. ನವ್ಯರು ಇದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕ್ರೋಧದ ಆಸ್ಫೋಟನೆಯ ಮೂಲಕ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತರಾದರೆ, ಈ ಕವಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಧ್ಯಾನ'ವೆಂಬ 'ಅಪಶಬ್ದ'ದ ಮೂಲಕ ಕರೆಯಬಹುದಾದ—ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಲೇ ಅದನ್ನು ಅರಿಯುವ, ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದಟ್ಟ ವಿಷಾದದೊಡನೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ—ವ್ಯವಧಾನದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು. ಇದು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಈ ಮುನ್ನ ಅನುಭವಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಕರಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ ತುರ್ತು (ಹಾಹಾಕಾರ) ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ ತುರ್ತುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಅಹಂಮೂಲವಾದ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆವೃತತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷ್ಯತ್ವದ ಪಾರದರ್ಶಕ ಬೆಳಕಿದೆ. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯದ ಈ ಪಾರದರ್ಶಕ ರೂಪವನ್ನು, ಅವರ 'ದುಃಸ್ವಪ್ನ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಎಂತೆಂಥವರು ಏನೇನೋ ಆದದ್ದ ಕಂಡೆ
ಗೊಮ್ಮಟನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಹಾಮೂರ್ತಿ
ಕರಗಿ ಕೊಚ್ಚೆಯಾಗಿ ಹರಿದದ್ದ ಕಂಡೆ
ಇಂದ್ರನೈರಾವತಕ್ಕೆ ತೊಣಚಿ ಹತ್ತಿ
ಬೀದಿನಾಯಾಗಿ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿದ್ದ ಕಂಡೆ
ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಉರಿವ ಉಜ್ವಲ ಮಾತೆಲ್ಲ
ಬರೀ ಬೂದಿಯಾಗಿ ತೆಪ್ಪಗಾಗಿದ್ದ ಕಂಡೆ
ಕೊಳಕುಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಏಳು ಹೆಡೆ ಮೂಡಿ
ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಂಡೆ

—ಹೀಗೆ ಅವನತಿಯ, ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುವ ಚಿತ್ರ ಕೊಡಕೊಡುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ಈ ಕವನ

ಕಂಡು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡೆ
ಎಚ್ಚರವೆಲ್ಲ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಕೆಂಡದ ಉಂಡೆ

ಎಂಬ ಅರಿವು-ಎಚ್ಚರಗಳ ಸಾಮಾಜೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈವರೆಗಿನ ಸಿಟ್ಟು, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಷಾದಗಳೆಲ್ಲ ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡು ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಹೊಸ ಹದವೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿ. ನಾನು ಈ ಮುನ್ನ ಅಪಶಬ್ದವೆಂದು ಬಳಸಿದ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಧ್ಯಾನ'ವೆಂದರೆ ಇದೇ. ಇದು ಕವಿಯನ್ನು 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯ'ದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದೆ. 'ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ' ಸಂಕಲನದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯ 'ನಾನೇಕೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ', ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಸತ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಉದಾಹರಣೆಯಂತಿದೆ:

ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ
ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದಕ್ಕೆ
ನನ್ನ ವೇದನೆ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು
ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು
ದಾಖಲು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ
ನಿಂತ ನೀರಾಗದೆ, ಮುಂದಕ್ಕೆ
ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ
ಎಲ್ಲದರ ಜತೆ ಬೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ
ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ
ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ
ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ
ಖುಷಿಗೆ, ನೋವಿಗೆ
ರೊಚ್ಚಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚಿಗೆ
ಅಥವಾ ನಂದಿಸಲಾರದ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ.

ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯದ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಹೀಗೆ ಒಡನಾಡಿ ಬದುಕುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಸರಳ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ; ಹಾಗೇ ಸಮಾಜವೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ, ಈ ಕಂಡರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲಿನ ಹಾದಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಮುಂದಿನ ಸಂಕಲನವಾದ 'ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ' (೧೯೮೭) ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕವನಸಂಕಲನದ 'ಅವಸ್ಥೆ' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅರಿವು ಹೀಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ:

ಚಳಿಗೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿ
ಮುದುರಿ ಮೂಲೆಗೆ ಕೂತ
ಹರಕು ಚಿಂದಿಯ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕಂಡು
ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟ ನನ್ನೊಳಗೂ
ನಡುಕ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ
ಅವನು ಹಾಗಿರೋದಿಕ್ಕೆ
ನಾನೂ ಕಾರಣ ಅನಿಸುತ್ತೆ

—ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಕವನ, ಇಂತಹ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ

ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹಾಗಿರೋದಕ್ಕೆ
ನಾನೂ ಕಾರಣ ಅನಿಸುತ್ತೆ

ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯ ಲಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಸಂಕಲನದ—ಶೀರ್ಷಿಕಾ ಪದ್ಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ—ಹಲವು ಕವನಗಳು ಈ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯ ಲಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರ್ಥಹೀನತೆನಯ್ನೂ, ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನೂ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಹ ಮನಕಲಕುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ:

ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ
ದಕ್ಷಿಣಾಫ್ರಿಕದ ಕಗ್ಗತ್ತಲಿಗೆ
ಬೆಳಕು ಮೂಡೀತು ಹೇಗೆ?
ಸೆರೆಮನೆಯ ಕಂಬಿಯ ನಡುವೆ
ಕಮರುವ ಕನಸು ಕೊನರೀತು ಹೇಗೆ?
ಬಿಳಿ ಜನರ ಕರಾಳ ಕಪ್ಪು ಹೃದಯಕ್ಕೆ
ಕ್ರಿಸ್ತನ ಕರುಣೆ ಅರ್ಥವಾದೀತು ಹೇಗೆ?

—ಈ ಸಾಲುಗಳ, ಕವನಗಳ ಪರಿಣಾಮಶೀಲತೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅವು ಬಿಡಿಸಿಡುವ ಸರಳ, ನೇರ ಆದರೆ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಜಿನುಗುವ ದುಃಖ. ಇದು ಮನವರಿಕೆಯ-ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ (realisation)ದ–ಫಲವಾದ ದುಃಖ. ಇದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅರಿವು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ದುಃಖ. (ಸಂಸಾರ ದುಃಖಮಯ ಎಂಬ, ಬುದ್ಧನ ಅರಿವಿನ ಬೇರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದುಃಖ). ಈ ಲೇಖನದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ 'ಯಾವ ಹಾಡ ಹಾಡಲಿ?' ಕವನದ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯ ಲಯ ಕೌಶಲ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮಂಥನಗೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವ, ಇಂತಹ ದುಃಖವೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ದುಃಖ,

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅಂತಿಮ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಹೌದು. ಹಾಗೇ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯ ಲಯವನ್ನು ತನ್ನೊಡಲೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಚಕ್ರದ ಪ್ರವೇಶದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸದೊಂದು ನೆಲೆ ಮುಟ್ಟುವ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ನಾವು ಮುಂದೆ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಎಲ್ಲೋ ಮಗು ಅಳುತಾ ಇದೆ' ಕವನವನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ, ದುಃಖಿವು ಮಗುವಿನ ದುಃಖದ ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ವೈಯುಕ್ತಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಮೀರಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಚಲನೆಗೆ ಶೃತಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡರಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಎಲ್ಲೋ ಮಗು ಅಳುತಾ ಇದೆ
ಒಂದೆ ಸವನೆ
ದೂರದ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಮೊರೆಯಂತೆ
ಮುಗಿಲಿಂದಿಳಿಯುವ ಧಾರಾಕಾರದ
ಮಳೆಯಂತೆ

—ಎಂದು ಪ್ರಕೃತಿಲೋಕದ ರೂಪಕಾಲಂಕಾರಗಳ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ 'ಎಲ್ಲೋ ಮಗು ಅಳುತಾ ಇದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ' ಎಂಬ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಲಯದ ಮೂಲಕ, ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದ ಸಾಹಸ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಮಾಡುವ ಆತ್ಯಂತಿಕ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ತಾರಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಹೀಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ:

ಮಗು ಅಳುತಾ ಇದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ
ಶತಶತಮಾನದ ಬೆವರಿನ ತೆನೆಗಳ-
ನೆತ್ತಿದ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕವಿ-ವಿಜ್ಞಾನಿಯ-ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳ
ಸಾಧನೆ-ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳ ಹಾದಿಯಲಿ
ಬಿರುಗಣ್ಣುರಿಯಲಿ ಕಮರುವ ಕನಸಿನ
ಚಿತೆಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಧೂಮದಲಿ
ಚರಿತ್ರೆಯುದ್ದಕು ಕೆನೆವ ಕುದುರೆಗಳ
ರಥ ಚಕ್ರದ ಕೆಂಧೂಳಿಯಲಿ
ಎಲ್ಲೋ ಮಗು ಅಳುತಾ ಇದೆ........

ಈ ಚಕ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಚಕ್ರ. ಅಥವಾ ಕರ್ಮ ಚಕ್ರ. ದುಃಖದ ಸುಳಿ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಅಡಗುವುದೂ ಇದರ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸುಳಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಈ ಚಕ್ರದ ಚಲನೆಯ ತರ್ಕವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ವುದು. 'ಚರಿತ್ರೆ-ಪುರಾಣ' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಅದರ ಹೊಳಹು ಸಿಕ್ಕಿದೆ:

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಚರಿತ್ರೆ
ನಿಂತು ಮಡುಗಟ್ಟಿದರೆ ಪುರಾಣ
ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆ ಪುರಾಣವಾಗುತ್ತಲೇ
ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ ಅದರ ಪಾರಾಯಣ.

ಚರಿತ್ರೆ-ಪುರಾಣಗಳ ರೂಪಾಂತರದ ಈ ಚಕ್ರೀಯ ಸತ್ಯದ ಹೊಳಹು 'ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಹೊಸ ನೆಲೆಗೇ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಜನ್ಮಾಂತರ ಆರಂಭ.

೬

ಜನ್ಮಾಂತರವೆಂದರೆ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವ-ಅನುಭೂತಿ-ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬೀಜೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ (ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಮಲಗಿ ಮತ್ತೆ ಗಿಡವಾಗಿ ಎದ್ದು ಮರವಾಗಿ ಅರಳುವುದು. ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್. ಅವರ ಈವರೆಗಿನ ಕೊನೆಯ ಸಂಕಲನ 'ಚಕ್ರಗತಿ' (೧೯೯೨) ಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲದರಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರ, ಕೌಶಲಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅತೀತದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಂಬಿಕೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆರಂಭವಾದ ಇವರ ಕವಿತೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ತಿರುಗಿ, ಅದು ಮಾಗಿದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅತೀತದ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧವೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನೂ; ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಅರಿವು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ದುಃಖದ ಮೂಲಕವೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಸುತ್ತು ಮುಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಸ ಬೆರಗೇ 'ಚಕ್ರಗತಿ'ಯ ಬಹಳಷ್ಟು ಕವನಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಹಚ್ಚಹೊಸ ಕವಿಯೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವುದು. ಈ ಸಂಕಲನದ 'ಸಂಭವ' ಎಂಬ ಮೊದಲ ಕವನವೇ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ:

ಕಾಯುತ್ತಿರಲು ಹೀಗೆ ನಾನೊಬ್ಬನೆ
ಕವಿತೆಗೆ, ಆದೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ಸದ್ದಿರದೆ
ಹಾರಿ ಬಂತೊಂದು ಕಪ್ಪನೆ ಕಾಗೆ, ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ
ಮೂಡಿದ ಹಾಗೆ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆ.
ವಕ್ರಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೊಂಬೆ ನಕ್ಷೆಯ ನಡುವೆ
ರೆಕ್ಕೆಯುರಳಿಸಿ, ಸ್ವರವೆತ್ತಿ ಕೂತೊಡನೆ ಕಾಗೆ
ಇಡೀ ಮರಕ್ಕೆ ಮರವೇ, ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ
ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು ನಾನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕವಿತೆಗೆ.

ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ಕಾಗೆ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನಿಗೂಢ ನೆನಪಿನಾಳದಿಂದೆದ್ದ ಒಂದು ತರಂಗ ಇಡೀ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೇ ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥ ನೀಡುವ ಪವಾಡ ಸದೃಶತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಬದುಕಿಗೂ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ, ಚರಿತ್ರೆಗೂ ಪುರಾಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೂ ಹೀಗೆ, ಇಷ್ಟೇ ಪವಾಡಸದೃಶವಾದುದು; ತಿರುಗುವ ಗಾಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಚಕ್ರೀಯ ಸತ್ಯದ ಅರಿವು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ:

ಜಗನ್ನಾಥನ ಗಾಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ: ವಿಸ್ತಾರ
ವಾದ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಯ ಹೊಲದ ವೈಭವವನ್ನು,
ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹಿಡಿದು, ಅಯ-
ಸ್ಕಾಂತ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿಗೆ ತಂದ ಕೌಶಲವನ್ನು.

(ಪುರಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ)

ಈ ಕೌಶಲವೇ ನಾನು ಈ ಮುನ್ನ ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ, 'ಅಸ್ತಮಾನ' ಕವಿತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದು. ಈ ಕೌಶಲದ ಒಂದು ರೂಪ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಕಲನದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ run on stanza ತಂತ್ರ: ಅಂದರೆ ಪದ್ಯ ಸ್ಟಾಂಜಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಮಿಸದೆ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ತಂತ್ರ. ಕಂದ-ವೃತ್ತ-ಚಂಪೂಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಪಂಪನ ತಂತ್ರದ ವಿಕಸಿತ ರೂಪದಂತಿರುವ ಇದು, ಬದುಕೂ, ಸತ್ಯವೂ ಹಾಗೇ ಎಂದು ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಅವರಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಮನವರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತತ್ವವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಐಕ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಈ ಚಕ್ರೀಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ 'ಚರಿತ್ರೆ ಅಂದರೆ' ಎಂಬೊಂದು, ಈ ತಂತ್ರದಲ್ಲೇ ಬರೆದಿರುವ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದು ಹೀಗೆ:

ಚರಿತ್ರೆ ಅಂದರೆ ನಡೆದುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಡೆಯು-
ತ್ತಿರುವುದು ಕೂಡಾ. ಎಲ್ಲ ಪಾಠಗಳೂ ಮರೆತು
ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ತವಿಕಾರ. ನಾಗರೀಕತೆಯ ಹೃದ-
ಯದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗಾಯಗಳ ಗುರುತು!

೨

ಇದಿಷ್ಟು ಇದುವರೆಗಿನ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ದರ್ಶನ. ಬಹುಶಃ ಇವರಷ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಹಿರಿಯಕವಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.

ಅಡಿಗರ ಸಾಮಾಜಿಕತೆ ಸಾರತಃ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಆದರೆ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜದ ಏರುಪೇರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರು. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕವೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊಸ ಕಾಣ್ಕೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡವರು.

ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ನಮ್ಮ ಓರ್ವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೇಕೆಂದರೆ, ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿಗಳಾದ ಅನೇಕರು ಕ್ರಮೇಣ ಕವಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರೀ ಸಾಮಾಜಿಕರಾದದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅಪಾಯದ ದಾರಿ. ಆದರೆ ಈ ಕವಿ, ಕವಿತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕತೆಗಳ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಕಾವ್ಯಕಸುಬುದಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಎಲ್ಲ ಅತಿಗಳನ್ನೂ ಐಕ್ಯಗೊಳಿಸುವ) ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಸರಳ, ಪಾರದರ್ಶಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಣೀಯವೂ (transcedent) ಆಗಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥ ದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರನ್ನು ಸಮನ್ವಯಕವಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಧ್ಯಮಮಾರ್ಗದ ಕವಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಉಚಿತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಗುರು ಬುದ್ಧ ತಾನೇ? ಹಾಗಲ್ಲದೆ 'ಅಸ್ತಮಾನ'ದ ಕೃಷ್ಣ ಹೀಗೆ ಕಂಡಾನೆ?"

ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಹಸಿರ ಹೆಡೆ ಬಿಡಿಸಿದ-
ಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಮಂದಹಾಸದ
ಮೂರ್ತಿ; ಒಂದು ಕಾಲನ್ನಿನ್ನೊಂದು ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ
ನವಿಲುಗರಿಯಂತಿರಿಸಿ ಮಲಗಿದ ಮೌನ.

(ಮೂಲ: ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಸದಸ್ಯತ್ವ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ: ೧೯೯೭)

■

ಸಂದರ್ಶನ - ೧

(ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್, ಭದ್ರಾವತಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಶನ, ಫೆಬ್ರವರಿ, ೧೯೯೬)

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದಂತಹ ಡಾ॥ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. 'ಎಲ್ಲ ಕೇಳಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕರ್ಮ ಎನಗೆ' ಎಂದೇ ಕಳೆದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ರಸಿಕರ ಮುಂದೆ ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದ ಕವಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು. ಇವರು ಕವಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಂತ ಹೆಸರು ಪಡೆದವರು. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟವರು. ಇಂತಹ ಜಿಎಸ್ಎಸ್ ಅವರು ಇವತ್ತು ನಮ್ಮೊಡನಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೊಡನೆ ಇವತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾತಾವರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಆಶಯ ನಮ್ಮದು. ನಮಸ್ಕಾರ ಸರ್.*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ನಮಸ್ಕಾರ.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಮೊದಲಿಗೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತಮಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ ಸರ್....*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಹೌದು.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ನಿಮಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶಸ್ತಿನೇ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡತಕ್ಕಂತಹ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ...*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಈ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಅನಿಸುತ್ತೆ ಸರ್ ಮತ್ತು ಯಾಕೆ?*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಅಂತ ಯಾವತ್ತೂ ಅನಿಸಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಯಾವತ್ತೂ ನಾನು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವನೇ ಅಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಲಾರೆ. ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ—ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿಯಾದ ಭೂಸನೂರುಮಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯತ್ವ, ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇಂತಹವೆಲ್ಲ ಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೇ. ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗಿಂತ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಸಂತೋಷವಾದದ್ದು ಆಗಿದೆ ಅಂತ ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ನಾನೇನೂ...

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಪಂಪನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇರೋದ್ರಿಂದ ಏನಾದರೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಲವು..*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಬಹಳ ಬಹಳ ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೀಮಾಪುರುಷರಿಬ್ಬರು. ಪಂಪ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು. ಪಂಪನಿಂದ ಕುವೆಂಪುವರೆಗೆ ಅನ್ನುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಮಾತಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಅಂತ ನನಗನಿಸ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇವೆರಡು ಹೆಸರುಗಳು ಎರಡು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸೀಮಾರೇಖೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪಂಪನಿಗೂ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೂ ಅನೇಕ ಸಾಮ್ಯಗಳಿವೆ. ಪಂಪ "ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ" ಅಂತ ಹೇಳಿದಾನೆ. ಕುವೆಂಪು "ವಿಶ್ವ ಮಾನವ" ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ತಾರೆ. ಪಂಪ ರಾಜತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸೂಚಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆ ಕುವೆಂಪು ರಾಜತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸೂಚಿಸ್ತಾರೆ. ಪಂಪ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅದಮ್ಯವಾದ ಹಂಬಲವನ್ನುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೋ ಕುವೆಂಪು ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟೇ ಗಾಢವಾದ ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೀತಿ ಉಳ್ಳವರು. ಪಂಪ ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಕಥಾದ್ವೈತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಾದರೆ ಕುವೆಂಪು ಬಹುಶಃ ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಯ ಕಥನದ ಮಹತ್ವದ ಕವಿ ಅಂತ ಹೇಳಬಹುದು.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಕೊಟ್ಟಕೊನೆ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೀರಾ ಸರ್...?*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಸದ್ಯಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ... ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಂಪನಿಗೂ ಕುವೆಂಪುಗೂ ಬಹಳ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಪಂಪನ ಹೆಸರಿನ ಬರುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಪಂಪನ ಬನವಾಸಿಯ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕುಪ್ಪಳ್ಳಿಯೂ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕೂಡಿರುವ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರಿಸರ ಶಿಕಾರಿಪುರದ ಸಾಮ್ಯದ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ವಿಎಸ್ಎಸ್: ಅಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ. ಈ ಇತ್ತೀಚ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಗೆಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಅಂತ. ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಯಿಂದ ೫೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಯಾರಿಗೆ ಯಾತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಡ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಗೊಂದಲಾನೇ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೀತಿರುವವರು ಯಾರು? ಕೆಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೀತಿರುವವ ಯಾರು? ಅಭಿರುಚಿ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಅನ್ನುವುದು ಬ ಗೊಂದಲವೇ ಎದ್ದಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು ಸರ್?

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆಯದೇ ಹೋದ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕೊರಗಿನ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಇವತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಕಿಕ್ಕಿರಿದಷ್ಟು ಇವೆ. ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ರೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬರಬಹುದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಷ್ಟು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇವೆ ಅಂ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲ ಮಾಡಿದ ಯಾರೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಅರ್ಹರಾಗ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲದ ಕಾಲ ಬಂದಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಂತ ಒಂ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು ಕೂಡಾ. ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಇಷ್ಟೊಂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಷ್ಟು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಂದ ಯಾರು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು ಅನ್ನುವು ಗೊತ್ತಾಗದಿರೋ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಉಂಟು.

ವಿಎಸ್ಎಸ್: ಇದರಿಂದ ಅಭಿರುಚಿಯ ಗೊಂದಲ ಉಂಟಾಗೋದಿಲ್ವಾ ಸರ್?

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಅನ್ನುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವವ ಓದುಗರು. ಆದುದರಿಂದ ಗೊಂದಲ ಬಹುಶಃ ಉಂಟಾಗಲಾರದ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ—ನೋಡಿ ಇವರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇ

ಕೊಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಅಂತ ಹೇಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹ್ಞ... ಇವರಿಗೆ ಎಂದೋ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಇವತ್ತು ಬಂದಿದೆ ಅಂತ ಹೇಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ವೇ ನಮ್ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ... ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಪಡೆದಂತಹ ಜನ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರೇ ಅಲ್ವೇ ಅನ್ನುವ ಅನುಮಾನಗಳು. ಆ ಅನುಮಾನಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಏನೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾ ರಾಜಕಾರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡಾ ಹೇಳಬಹುದೂಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಯಾಕಂದ್ರೆ ತಮ್ಮದೇ ಪತ್ರಿಕಾ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೂಲಕ ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದ್ರೆ ತುಳೀಬಹುದು ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದ್ರು ಎತ್ತಿ ಹಿಡೀಬಹುದು ಅನ್ನುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ ಕೂಡಾ ಹೆಚ್ಚಾಗ್ತಿದೆ ಅನ್ನೋ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬರ್ತಾ ಇದೆ...*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಹೌದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರನೇ ತಗೊಳ್ಳಿ. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ಮರುಮುದ್ರಣದ ಮೇಲೆ ಮರುಮುದ್ರಣಗಳು ಬರುವ ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನೋಡಿದ್ರೆ ಆ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮೂಲವಾದ ಯಾವುದೋ ಇನ್ನೊಂದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂತರಂಗ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಜನಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾತ್ಮ, ಅದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ತಾ ಇದೆ ನನ್ನನ್ನ. ನನಗೆ ಅದೇ ದೊಡ್ಡ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸ್ತಾ ಇದೆ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ವಿಮರ್ಶಾ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ....*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಇಲ್ಲ. ಅದು ಬಹಳ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕೂಡಾ ಹೌದು.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಆಮೇಲೆ, ನೀವು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾತಾವರಣ ಹೇಗಿತ್ತು ಸರ್? ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಸಿಗ್ತಾ ಇತ್ತಾ? ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಇಲ್ವೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಮಾತು ಕೂಡಾ ಇದೆ....*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಆಗ್ಲೂ ಬಹಳ ಹಿರಿಯರಾದವರೂ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು ಅಂತ ಹೇಳೋದು ಕಷ್ಟಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರಾಗಲಿ, ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಆಗಲಿ ಉಳಿದವರನ್ನು ಓದುವಷ್ಟು ವ್ಯವಧಾನ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು

ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಅವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಅಷ್ಟೇನೆ. ಹಾಗಂತ ಹೇಳಿದ್ರೆ—ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಸಿದವರು ಅವರು. ಕಾರಂತರಾಗ್ಲೀ, ಕುವೆಂಪು ಅವರಾಗ್ಲೀ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಆ ಬಗೆಯ ಉದಾರತೆ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕ ಓದಲೇ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಡೇಪಕ್ಷ, ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ, ನಾನು ಏನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಕರೆದು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಸೌಜನ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಡಿ ಅಂದ್ರೆ ಬರ್ದು ಕೊಡ್ತಾ ಇದ್ರು. ಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಅವರ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವ್ರು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ರೋ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ನವೋದಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯೋರ್‍ಗೆ ಈ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಕೊರತೆ ಅಷ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಅವಕಾಶಗಳು ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅನುಕೂಲಗಳು, ಅವಕಾಶಗಳೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಈಗ ಬರೆಯೋದು ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭ ಅಂತ ಕೂಡಾ ಅಂತ ನನಗನ್ನಿಸ್ತಾ ಇದೆ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಆದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಇಲ್ವಾ ಸರ್?*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: *ಇದೆ, ಅಪಾಯ ಇದೆ; ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ.*

ಡಿಎಸ್‌ಎಸ್: *ಆಮೇಲೆ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಅವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ರು—ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲಿಗರೇನಿದ್ದಾರೆ ಕುವೆಂಪು ಆಗಲಿ, ಕಾರಂತರಾಗಲಿ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರಾಗ್ಲಿ, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಏನಿದೆ ಅದು ಇತ್ತೀಚಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ—-ತಮ್ಮನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವರು—ಕಾಣ್ತಾ ಇಲ್ಲ ಅಂತ....*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಅದನ್ನು ನಾನೇ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡುವಾಗ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದೀನಿ. ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಅವರು ಏನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಅದು ಅಂತ. ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಅಂದ್ರೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುಮುಖಿಯಾದದ್ದು, ಸಮೃದ್ಧವಾದದ್ದು. ಆದ್ರೆ ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು. ಬಹುಶಃ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಆಗ್ತದೋ ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಗ್ತಿದೆ ಸರ್?*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ಕುವೆಂಪು ಅವ್ರ ಹಾಗೆ, ಕಾರಂತರ ಹಾಗೆ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಹಾಗೆ ಬರೆಯುವವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಈಗ?

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಅದೇ ನಾನು ಕೇಳ್ತಾ ಇರೋದು. ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ, ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ? ಇದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮ ಆಗಬಹುದು ಸರ್?*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ, ಮಳೆಗಾಲವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ. ಚಳುವಳಿಗಳ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಉಳಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಅಂದ್ರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಋತುಚಕ್ರ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ ಅಂತ ಆಯ್ತು.*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ್ರೆ ವಿಮರ್ಶಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾವೆಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗ್ತಿದೀವಿ ಈಗ ನಾವು. ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ವೈಚಾರಿಕ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರ್ತಿವೆ. ಆದ್ರಿಂದ ಇದನ್ನು ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಾಲ ಅಂತ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಡ್ತೀನಿ. ಮತ್ತೆ, ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು, ಮಾಪನವನ್ನು ಕೇವಲ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ಕೂಡಾ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ನಮಗೆ. ಒಟ್ಟು total ಆಗಿ, ಏನು ಒಂದು ಕಾಲಮಾನ, ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಅನ್ನೋದನ್ನು ನಾವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾವು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗುರುತಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತಾಗಿ, ಕೇವಲ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಾಲಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದೇ ನನ್ನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರದ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ಇದೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ ಸರ್... ಏನೂಂತ ಅಂದ್ರೆ, ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ—ಅಂದ್ರೆ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಜನರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೇನೇ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಆಗ್ತಿದೆ—ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಶಿಸಿ ಹೋಗ್ತಾ ಇದೆ...*

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಒಂದು ಪ್ರೀತಿ-ಖುಷಿನೇ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗ್ತಾ ಇದೆ. ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸರಿಸಿ ಹೋಗ್ತಾ ಇವೆ, ವಾಕ್ಯರಚನೆ ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಆಗ್ತಾ ಇವೆ, ಕಾಗುಣಿತದ ಪಾಡಂತೂ ಹೇಳಬಾರದು.... ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಹುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಲೇಖಕರೂ ಹುಟ್ಟೋದಿಲ್ಲ. ಓದುಗರು ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ ನಮಗೀಗ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರು, ಬುಡ ಒಣಗ್ತಾ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಓದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಓದುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕ ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗ್ತಾ ಇರೋದು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರೀ ಜಾಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿರೋದ್ರಿಂದ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಭ್ರಮೆಗಳು ಇದನ್ನು ಪೋಷಿಸ್ತಾ ಇರೋದ್ರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕನ್ನಡದಿಂದ ದೂರವಾಗ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆ ದಿವಸ ನಾವು ಬರೆದಿದ್ದನ್ನ ಓದುವವರು ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಬರೆಯುವವರೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಅಂದ್ರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣ ಇದೆಯಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ, ಅದು ಕೂಡಾ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಕಾರಣ ಆಗ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನ, ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನ ಧ್ವಂಸಮಾಡುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಕಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣ ನಮ್ಮ ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾವ ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನ—ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು—ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ ಅದೇ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಬಹುಶಃ ಕಲ್ಪನಾ ದರಿದ್ರರ, ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಧರ್ಮದವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕೀಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರೋದ್ರಿಂದ, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಾಳಿನ ಭವಿಷ್ಯ ಬಹಳ ನಿರಾಶಾದಾಯಕವಾಗಿದೆ ಅಂತ ನನಗನಿಸ್ತಾ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭವಿಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಭವಿಷ್ಯವೇ...

ದಿಎಸ್ಎನ್: *ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಏನನಿಸುತ್ತೆ ಸರ್? ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸ್ತಾ ಬಂದಿರುವಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕವಿ ನೀವು.*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಸಾಹಿತಿಗಳು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು? protest ಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರತಿಭಟನೆ

ಮಾಡಬಹುದು. ಸರಿ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳ್ಬಹುದು—ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಹ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಅಂತ ಹೇಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಇವತ್ತಿನ ಅಗತ್ಯ ಅಂದ್ರೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಅಭಾವ. ಯಾರೂ ಯಾವುದ್ರ ಕುರಿತೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಏನು ಸಿಗುತ್ತೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿಬಿಡ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಈ ಅನ್ಯಪ್ರಭಾವಗಳು ಮಾಡುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಗಳು ಏನು, ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಎಚ್ಚರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರ್ತಾ ಇಲ್ಲ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಅಂದ್ರೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕೊರತೆ ಅಂತ...*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಹೌದು, ಈ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಷ್ಟೆ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಆದ್ರೆ ನೀವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ರಿ, ಇದು ವೈಚಾರಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೊಡ್ಡ ಕಾಲ ಅಂತ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಅಭಾವ ಅಂತಿರಾ..*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಈಗ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ದೊಡ್ಡಕಾಲ ಅನ್ನೋರು, ಬರೆಯುವವರೆಲ್ಲಾ, ೫೦+ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನವರು ಅಷ್ಟೇನೆ. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ವರು ಬೆಳೆಸುವ ವಿಮರ್ಶಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ ಹೊರತಾಗಿ ಅದರ ಮುಂದಿನದನ್ನು ದೇವ್ರೇ ಕಾಪಾಡಬೇಕು.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈಗ ಬಡವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಂದ್ರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಕಳೆದು ಹೋದ್ರೆ ಇನ್ನು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನು ಉಳಿಯುತ್ತೆ?*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಏನೂ ಉಳಿಯೋದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪ್ರಾಯೋಜನಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ ಇದು...*

ಜಿಎಸ್‌ಎಸ್: ಹೌದು.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್: *ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೇನೇ ಇನ್ನೊಂದು ದುರಂತದ ಕಡೆ ನಿಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಸರ್. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ*

ಒಡನಾಟ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗ್ತಾ ಇದೆ. ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಗೋಸ್ಕರ, ಸ್ಥಾನಮಾನ ಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಸಾಹಿತಿಗಳು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಓಡಾಡ್ತಿದಾರೆ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾರೆ. ಇವಕ್ಕೆ ನೀವು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸ್ತೀರಿ? ಇವರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಏನು ಪ್ರಭಾವ ಆಗ್ಬಹುದು ಸರ್?

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಹಾಗೆ ಆಗ್ಬಾರದು. ಆಗ್ತಾ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನೋಡ್ತಾ ಇದೇವೆ. ಯಾಕೆ? ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ಓಲೈಸುವ ಅಗತ್ಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ಸಾಹಿತಿಯ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಯಾವುದೇ ಅಧೀನತೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಮನೋಧರ್ಮ—ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಯದು...

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕ ನಿಜವಾದ ಬಂಡಾಯಗಾರ ಅಂತಲೂ ಹೇಳ್ತಾರೆ.*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಹೌದು, ಹೀಗೆ ಅಧೀನತೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ಹೇಗೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಪಂಪನಿಂದ ಇವತ್ತಿನ ಕುವೆಂಪುವರೆಗೆ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾಕೆ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ—ಅದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ವಿಚಾರವಷ್ಟೆ. ಅದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಒಟ್ಟಾರೆ ಜೀವನದ ದಿಕ್ಕೇ ಬದಲಾಗ್ತಾ ಇದೆ. ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಇವಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ.*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ಬಹುಶಃ ಇದು ಪ್ರಾಯೋಜನಿಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಡಿಎಸ್ಎನ್: *ಇರಬಹುದು ಸರ್... ಅದೇನೇ ಇರಲಿ ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಈ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದಕ್ಕೆ ವಂದನೆಗಳು ಸರ್.*

ಜಿಎಸ್ಎಸ್: ನಮಸ್ಕಾರ.

■

ಸಂದರ್ಶನ - ೨

('ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಶನ, ಡಿಸೆಂಬರ್, ೨೦೦೬)

ತಮಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು? ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂತೋಷ ತಂದಿದೆ?

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಘೋಷಿತವಾದಾಗ ನನಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು— ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ನನಗೆ ಹೊಸತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಆದ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರಿಂದ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಗುರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಂಥ ಮಹಾಕವಿಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮೌಲಿಕವಾದ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನನಗೂ ಸಂದಿತೆಂಬುದು ನನಗಾದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವೇ ನೇರವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಕಸಿವಿಸಿಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪರಿಣತ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಆ ಸಮಿತಿಯ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಜತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬಿದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನನಗೆ ಘೋಷಿತವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ-ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?

'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಎಂಬ ಮಾತೇ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದರೆ, ದೇಶ, ರಾಜ್ಯ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಕನ್ನಡ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ನಾಡಿನ ಹೆಸರೂ ಹೌದು, ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರೂ ಹೌದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕನ್ನಡಕವಿ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಅಂದಂದಿನ ಕಾಲದ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಹೀಗೆ

ಪ್ರಶಸ್ತಿ-ಪುರಸ್ಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಗೌರವಿಸುವ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಯಾವತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದದ್ದೇ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಗೌರವಿಸುವ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ರಾಜ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಇಂದಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಾಲಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈಗ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಪದ್ಮಶ್ರೀ, ಪದ್ಮಭೂಷಣ, ಭಾರತರತ್ನ–ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೂ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೆ ಅಥವಾ ಮುಂದುವರಿಕೆಯೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಂತೆ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ರೂಪದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೇ.

ಕರ್ನಾಟಕ-ಕನ್ನಡ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಅಳುಕೇನಾದರೂ ಉಂಟಾಯಿತೆ?

ಕರ್ನಾಟಕವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು ಈ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಿಢೀರನೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದುವಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಗೆಹರಿಯದ, ಹಾಗೂ ಆಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿದ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಗೆಹರಿಯದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈವರೆಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಕಾರಗಳೂ ಕಾರಣ. ಆದರೂ ಕರ್ನಾಟಕವು ಈವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯು ಭಾರತದ ಇನ್ನಿತರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಗಣನೀಯವಾದುದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನನಗೆ ಘೋಷಿತವಾದದ್ದು ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇವುಗಳ ನಂತರ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೂರನೆಯದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೂ ಜನತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಸರ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ಕವಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ, ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಜನತೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲುವ ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವಗಳ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಆಯ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಡಲಾದ ಕೆಲವು ಅಡ್ಡಮಾತುಗಳಿಗೆ ನೀವು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬಯಸುವಿರಾ?

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಆಯ್ಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬಂದ 'ಕೆಲವು ಅಡ್ಡಮಾತು'ಗಳು, ಅವರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮಾತುಗಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಮಾತಂತೂ ನಿಜ: ನನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಷ್ಟೆ ಅಥವಾ ನನಗಿಂತ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹರಾದ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಿಣತ ಸಮಿತಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಯಾಗಿ ಇಂದಿನ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಸಲಹೆಗಳೇನು?

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಯಾವ ಹಂತದಿಂದ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತೆ ಯೋಚಿಸುವವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬಹುದಾದ ಮಾತೆಂದರೆ: ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಡೆ-ತಡೆಗಳನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸುವ ಬದಲು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಮೊದಲ ತರಗತಿಯಿಂದಲೇ-ಮುಂದಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ-ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ತೋರಿದ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಆ ಕುರಿತ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಆತುರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆದ ಹಾಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚರ್ಚೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ 'ಅಚಲ'ವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ಪುನರಾಲೋಚಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪರಿಣತ ಸಮಿತಿಯೊಂದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅನಂತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಯಾವ ಹಂತದಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಭಾಷಾ ನೀತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

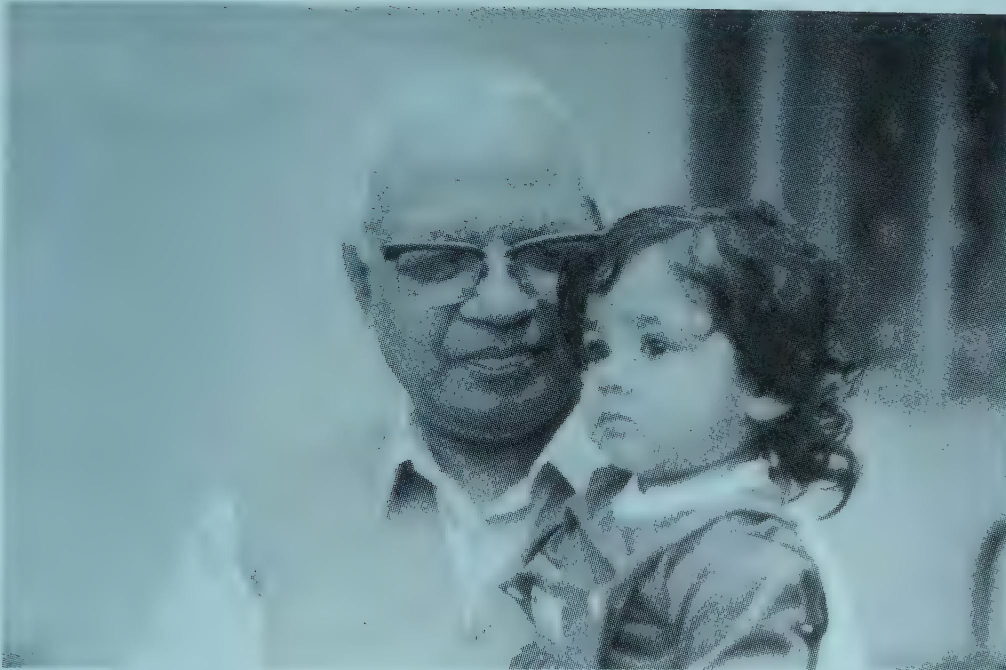
ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಉದ್ಧಾರ, ಕನ್ನಡದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂಥ ಭಾವನೆ ಅದು ಹೇಗೋ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಾತಾವರಣ ದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲೇ ಎಂತಹ ತಾತ್ಸಾರ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ–ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು 'ಅಪಾಯ'ದ ಕಡೆ ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ: ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಮೊದಲ ತರಗತಿಯಿಂದಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಕೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಕುರಿತ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಇಂದಿನ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಒತ್ತಾಯವು, ನಾಳೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪರವಾದ ಒತ್ತಡವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ದಿನಗಳು ದೂರವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ ಕನ್ನಡವು ಗಡೀಪಾರಾದಂತೆಯೇ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಹುತೇಕ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶಾಲೆಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ದಯನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಸುಸಜ್ಜಿತವೂ ಆಧುನಿಕವೂ ಆದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸಮಾನತೆಯ ಭಾವದಿಂದ ನರಳುವುದು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡಬೇಕಾದದ್ದು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪರಿಸರದ ಹಾಗೂ ಸೌಲಭ್ಯವಂಚಿತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ

ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೂ ಬಯಸುವುದು ಸಮಾನ ಸೌಲಭ್ಯವುಳ್ಳ ಏಕರೂಪದ ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು. ಏಕರೂಪ ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಜಾರಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತದಲ್ಲಾದರೂ—ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ—ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸ ಲಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿರುವುದು ಸುವರ್ಣಕರ್ನಾಟಕ ವರ್ಷದ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿದೆ.

ನೀವೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ—ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ—ತಮಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದೇನು?

ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯ ಕಡೆ ನಾನು ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದರೆ, ನಾನು ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಪಡೆದುದೇ ಹೆಚ್ಚೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಕವಿಯಾಗಿ ನಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಮಕಾಲೀನರಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸ-ಗೌರವಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಮೂಕ ವಿಸ್ಮಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. ಹೇಳಬಹುದಾದ ಮಾತೆಂದರೆ: ಒಲವಿಗೆ ಒಲವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನಿದೆ ಕೊಡುಗೆ?

(ಸಂದರ್ಶನ: **ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ**)

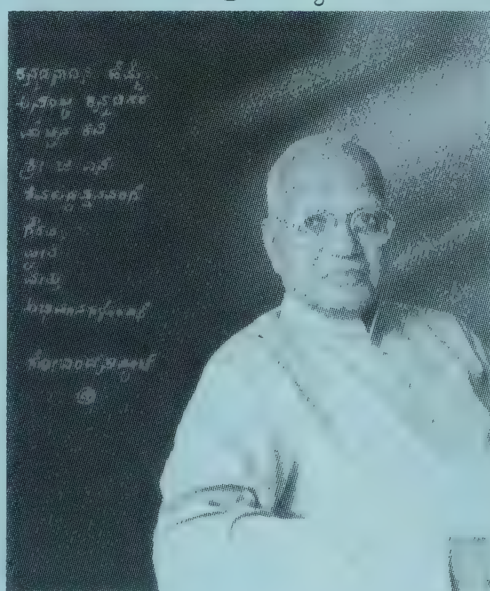

ಮುದ್ದು ಮೊಮ್ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ

ಗುರು ಕುವೆಂಪು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ

ಗೋವಿಂದ್ ಸಾಮ್ರಾಟರ ಕ್ಯಾಮರಾ ಮೋಡಿ

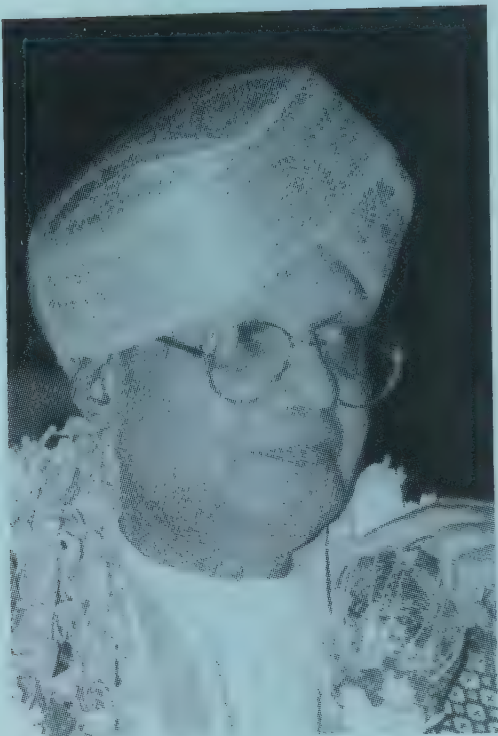
ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಕುವೆಂಪು, ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್., ತ.ಸು. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಹಾಗೂ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ನಿಂತವರಲ್ಲಿ (ಎಡದಿಂದ) ಮೂರನೆಯವರು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

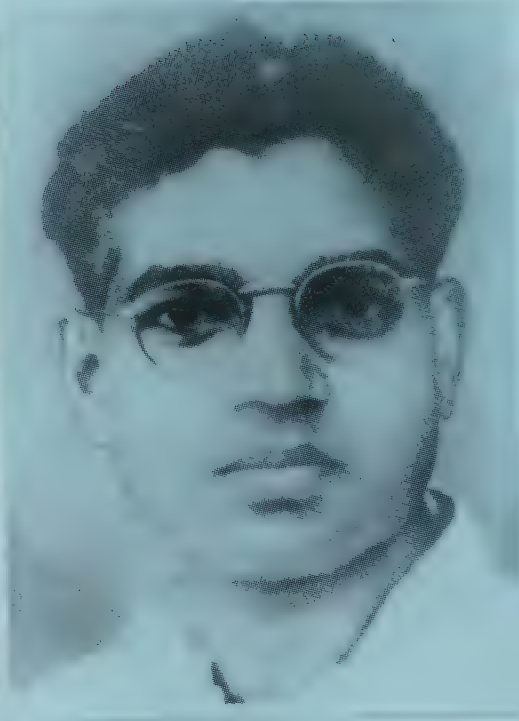
ಗಾಂಧಿವಾದಿ ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಆಪ್ತ ಮಾತುಕತೆ

ಗುರು ತ.ಸು. ಶಾಮರಾಯರೊಂದಿಗೆ

ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ

ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದ ತೃಪ್ತನೋಟ

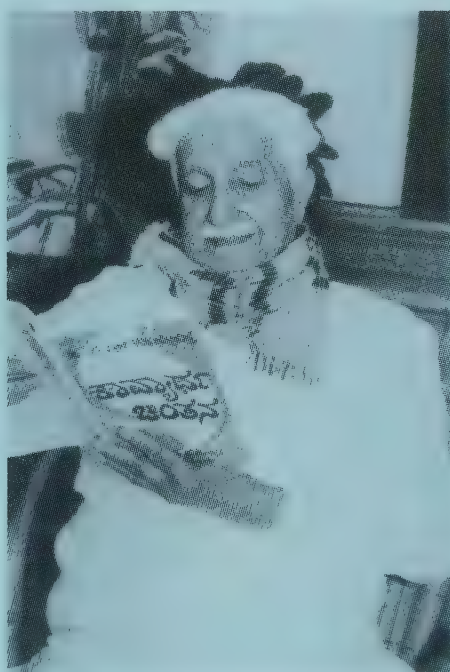
ವ್ಯಾಸರಾವ್ ಬಲ್ಲಾಳರ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆ
ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ, ಬಲ್ಲಾಳ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಸ್.ನ. ಅವರೊಂದಿಗೆ

ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನತೆ

ಗುರು ಕುವೆಂಪು ಓದಿನಲ್ಲಿ...

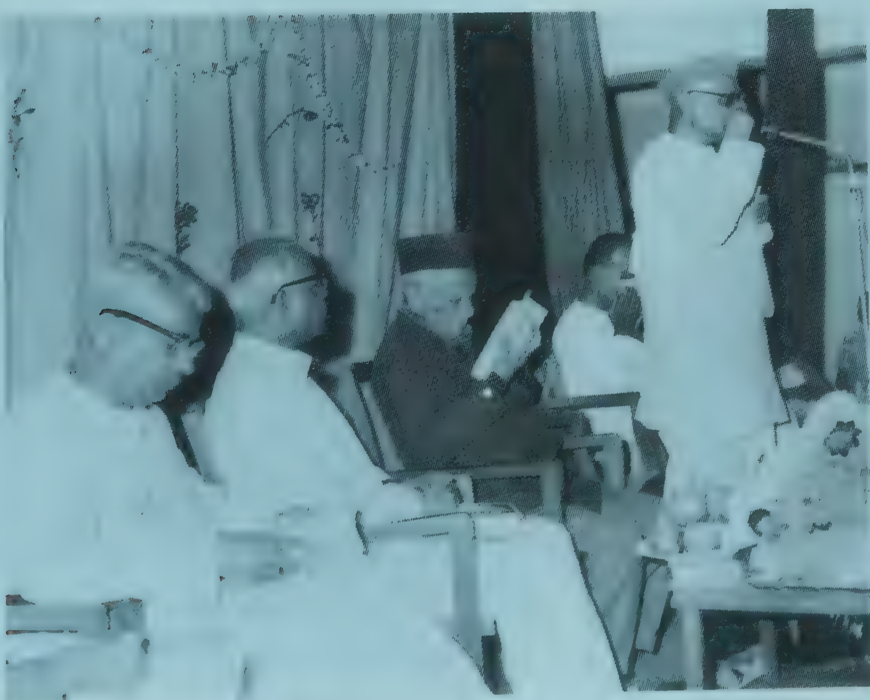
ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಬರಗೂರು, ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರ

ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕಾರ

ಸಮಾರಂಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಸ್.ನ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಮಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪು.ತಿ.ನ

ಕವಿ ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

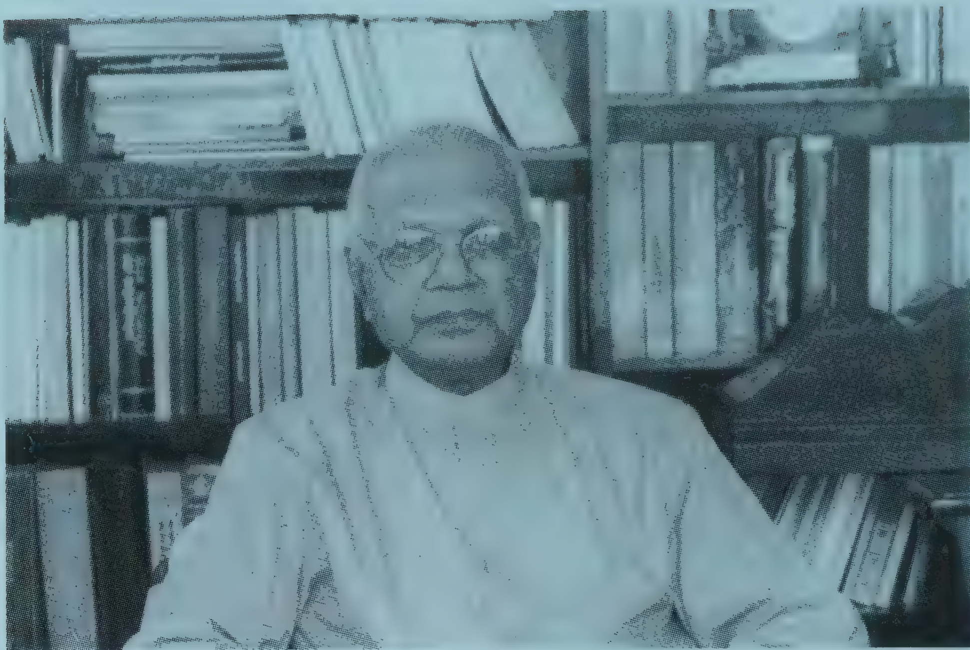
ದಾವಣಗೆರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕವಿ. ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ದ್ವಯರು
ಶ್ಯಾಮನೂರು ಶಿವಶಂಕರಪ್ಪ, ಡಾ. ಪಂಚಾಕ್ಷರಪ್ಪ

ದಾವಣಗೆರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಸಭಾಂಗಣಕ್ಕೆ
ಜಿ.ಎಸ್. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ಶ್ಯಾಮನೂರು ಶಿವಶಂಕರಪ್ಪ, ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಡೆ, ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಸ್.ನ., ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ, ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಡೆ

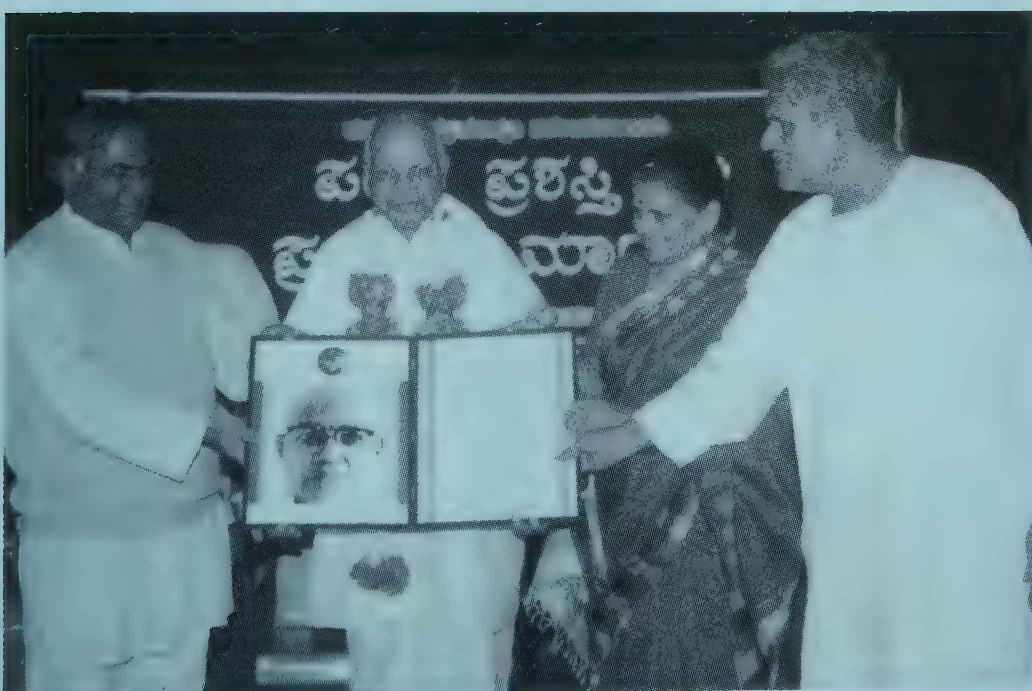
ಪುಸ್ತಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ

ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ, ಎಚ್.ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ

ರಂಗಕರ್ಮಿ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರೊಂದಿಗೆ ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.

ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕಾರ: ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯ, ಲೀಲಾದೇವಿ ಆರ್. ಪ್ರಸಾದ್

ಅನ್ವೇಷಣೆ ವಿಶೇಷಾಂಕ 1986 ಬಿಡುಗಡೆ ಸಂದರ್ಭ:
ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್., ಆರ್.ಜಿ.ಹಳ್ಳಿ ನಾಗರಾಜ್, ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಯಾವ ಹಂತದಿಂ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತೆ ಯೋಚಿಸುವವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬಯಸುವ ಮಾತೆಂದರೆ: ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ರೂಢಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಡ-ತಡೆಗಳನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸುವ ಬದಲು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಮೊದಲ ತರಗತಿಯಿಂದಲೇ – ಮುಂದಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ – ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ತೋರಿಸಿದ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಆ ~~[illegible]~~ ಕುರಿತ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಆತುರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ~~[illegible]~~ ನಡೆದ ಹಾಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚರ್ಚೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ 'ಅಚಲ' ವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ಪುನರಾಲೋಚಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪರಿಣಿತ ಸಮಿತಿಯೊಂದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅನಂತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಯಾವ ಹಂತದಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಭಾಷಾ ನೀತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಉದ್ಧಾರ, ಕನ್ನಡದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂಥ ಭಾವನೆ ಇದು ಹೇಗೋ ~~[illegible]~~ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲೇ ಎಂತಹ ತಾತ್ಸಾರ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ –

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಡಾ ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ

ಜೀವನ ಪಥ

ಡಾ।। ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.

೧. **ಜನನ:** ೭.೨.೧೯೨೬

೨. **ಸ್ಥಳ:** ಷಿಕಾರಿಪುರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ

೩. **ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ:**

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ—ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್ (೧೯೪೯); ಎಂ.ಎ. (೧೯೫೩) ಪ್ರಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ; ಮೂರು ಸುವರ್ಣ ಪದಕ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಬಹುಮಾನಗಳು.

ಪಿಎಚ್.ಡಿ. (೧೯೬೦) ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಎಂಬ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ.

೪. **ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ:**

(೧) ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕ (೧೯೪೯-೧೯೬೩)

(೨) ಹೈದರಾಬಾದ್ ಉಸ್ಮಾನಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ರೀಡರ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ (೧೯೬೩-೧೯೬೬)

(೩) ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ರೀಡರ್ (೧೯೬೬-೧೯೭೦)

(೪) ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶಕ (೧೯೭೦-೧೯೮೬)

(೫) ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ (೧೯೮೭-೧೯೯೦)

(೬) ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕುವೆಂಪು ಪೀಠದ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ (೧೯೯೪-೧೯೯೫).

೫. ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನ (ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು):

(ಅ) ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು:

೧. ಸಾಮಗಾನ
೨. ಚೆಲುವು ಒಲವು
೩. ದೇವಶಿಲ್ಪ
೪. ತೀರ್ಥವಾಣಿ
೫. ಕಾರ್ತೀಕ
೬. ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ
೭. ಅನಾವರಣ
೮. ತೆರೆದ ದಾರಿ
೯. ಗೋಡೆ
೧೦. ಕಾಡಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ
೧೧. ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ
೧೨. ಚಕ್ರಗತಿ
೧೩. ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯ

(ಆ) ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳು:

೧. ಕರ್ಮಯೋಗಿ
೨. ಮಾಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿನ
೩. ಗಂಗೆಯ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ
೪. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ
೫. ಪರಿಶೀಲನ
೬. ಗತಿಬಿಂಬ
೭. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ
೮. ನವೋದಯ
೯. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ
೧೦. ಅನುರಣನ
೧೧. ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ
೧೨. ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಸ್ವರೂಪ
೧೩. ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ
೧೪. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ-ಕಲ್ಪನೆ
೧೫. ಚತುರಂಗ
೧೬. ಬೆಡಗು
೧೭. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗ
೧೮. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನ
೧೯. ವಿಸ್ತರಣ
೨೦. ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ
೨೧. ಸರ್ವಭೂಷಣ ಶಿವಯೋಗಿ
೨೨. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮಾಸ
೨೩. ಚದುರಿದ ಚಿಂತನೆಗಳು
೨೪. ಕುವೆಂಪು ಪುನರಾಲೋಕನ

(ಇ) ಸಂಪಾದಿತ:

೧. ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ—ಆರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ.
೨. ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ—ಹತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ.
೩. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಷಿಕ—ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ.

೬. **ಪ್ರಶಸ್ತಿ-ಗೌರವಗಳು:**

(೧) ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ 'ಮಾಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿನ' ಎಂಬ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಕ್ಕೆ 'ಸೋವಿಯೆತ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ನೆಹ್ರೂ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

(೨) ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪುರಸ್ಕಾರ.

(೩) ೧೯೮೩ ೮೪ರಲ್ಲಿ ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಪನ್ಯಾಸಕ (National Lecturer) ಆಗಿ ನೇಮಕ.

(೪) ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ' ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

(೫) ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ' ಕೃತಿಗೆ ವರ್ಷದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿ ಎಂದು ಬಹುಮಾನ.

(೬) ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

(೭) ಪ್ರೊ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ – ೧೯೯೭.

(೮) ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ – ೧೯೯೭.

(೯) ಗೊರೂರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ – ೧೯೯೯.

(೧೦) ಡಾ. ಮಾಸ್ತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ – ೨೦೦೦.

(೧೧) ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪುರಸ್ಕಾರ – ೨೦೦೬.

೭. **ಇತರ:**

(೧) ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ.

(೨) ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ.

(೩) ೧೯೮೬ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಮದರಾಸು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ.

(೪) ೧೯೯೨ನೇ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ೬೧ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ.

೮. **ಗೌರವ ಗ್ರಂಥಗಳು:**

(ಅ) ಸ್ನೇಹ ಕಾರ್ತೀಕ – ೧೯೭೭

(ಆ) ಗೌರವ – ೨೦೦೧

(ಇ) ಹಣತೆ – ೨೦೦೧

೯. ಪ್ರವಾಸ:

(ಅ) ೧೯೭೩ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತ-ಸೋವಿಯೆತ್ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ.

(ಆ) ಅಮೆರಿಕಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ (೧೯೮೭); ಥಾಯ್‌ಲೆಂಡ್-ಸಿಂಗಪುರ (೧೯೯೪); ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್-ಯೂರೋಪು (೧೯೯೬); ಅಮೆರಿಕಾ (೧೯೯೭).

~ ~ ~ * * * ~ ~ ~

ಡಾ|| ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

೮೬೭, 'ಚೈತ್ರ', ೧೮ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ

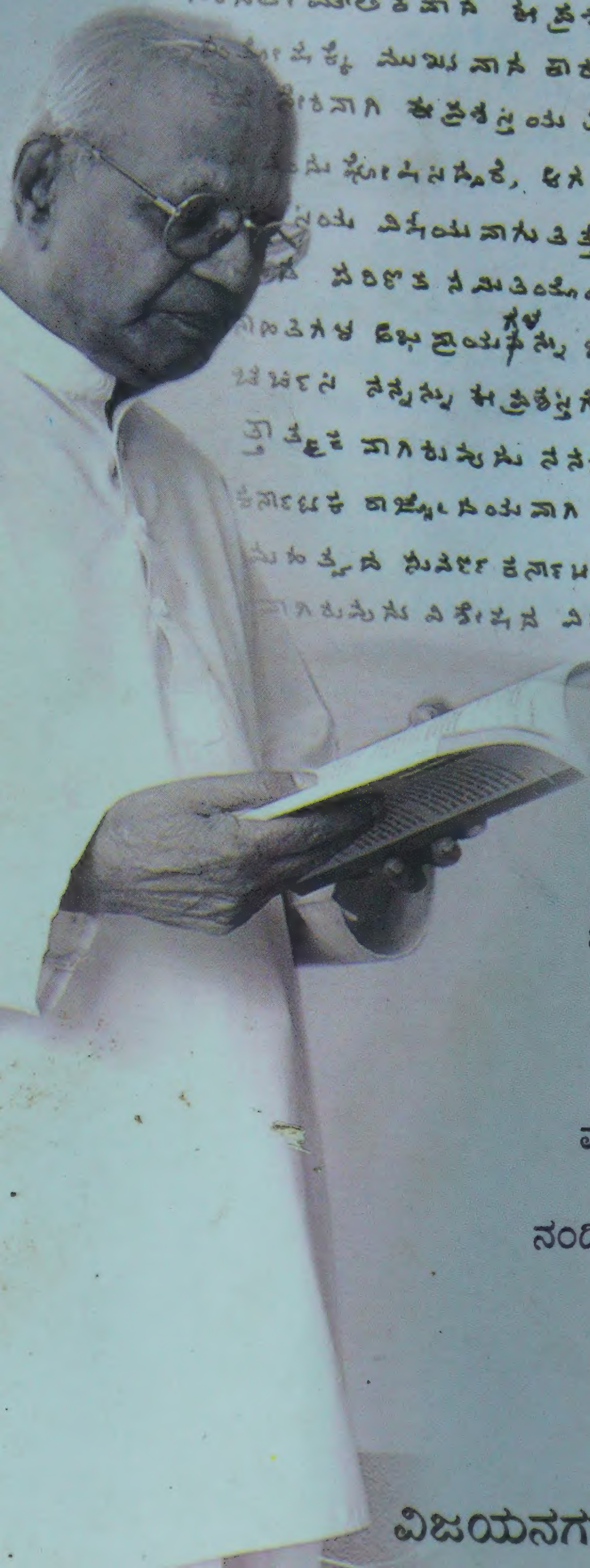
ಬನಶಂಕರಿ ２ನೇ ಹಂತ

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೭೦ (ಕರ್ನಾಟಕ)

ದೂರವಾಣಿ: ೨೬೭೧೦೭೬೭

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಘೋಷಿತವಾದಾಗ ನನಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು–ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ನನಗೆ ಹೊಸತೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧಕರೂ ಆದ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರಿಂದ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಗುರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಂಥ ಮಹಾಕವಿಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮೌಲಿಕವಾದ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನನಗೂ ಸಂದಿತೆಂಬುದು ನನಗಾದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂಕೋಚದ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪರಿಣತ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಆ ಸಮಿತಿಯು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬಿದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನನಗೆ ಘೋಷಿತವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ.

ನಾನು
ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ
ಖುಷಿಗೆ,
ನೋವಿಗೆ
ರೊಚ್ಚಿಗೆ
ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚಿಗೆ
ಅಥವಾ
ನಂದಿಸಲಾರದ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ

ಅನ್ವೇಷಣೆ
ವಿಜಯನಗರ ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦ ೦೪೦